

AB 651

К. ЛОМИА

АЖАЕИ НИРДАЛАЦУЕИ
АПОЕМАЦУЕИ

К. ЛОМИА

АЖЭИНРААЛАҚҮЕИ
АПОЕМАҚҮЕИ

АҚУА — 1963

Абри аизга иануп атыхутәантән ашықускуа
рығнуджкала К. Ломни наწнцаз ажәенираа-
лақуен апоемакуен. Ажәенираалакуа реиҳараҙак
апоет ипсадгыл абзиабара назикит. Альсны
пъшза иахъзынфылоуп жәлар рәабың ҳәамта
ихы иархуаны ииғыз апоема «Амра аյҳа».
Ахучкуа ирызкыуп апоет ипоемакуа өба: «Ай-
ша акулаө», «Смели, Саати, урт ырғасаатән».

C A P A C A X K Ə A

АДЕЛЕГАТ ИАЖӘА

Адунеи апъсы заны исзыпъшын,
Зегыы иртахын сара сцәажәарц.
Хупъшза харакырак стахын:
Зегыы сырбарц, ираҳарц сажәа.

Схалеит Памир, схалеит Тиан-шан,
Схалеит Ерцаху, схалеит Казбек.
Атәыла дукуа сөапъхъа иштыңан,
Снапы ианушәа, икаххаа избент.

Аха избаз зында исзымхеит,
Арт ахукуа мачнысшыалеит,
Арт ақуцәкуарә са саанымхеит,
Ракетала тәфантәы схалеит.

Сыдгыл гуакъа уантә игуастеит,
Аиатцәакуа сыйсыпъхъалеит.
Уантәи Марс салам астейт,
Исхәеит: уашта уатәы сталоит!

Аха убраатәи ахаракырагъ
Сара фаԥхъа имачнысшыалеит.

Сыдгыл гуакъа — са сгукыра
Ашқа сылбаарц са сынталеит.

Москва снеит, снақутәан ТУ,
Кремль дузза аштасталеит.
Ицәырган смандат — са сгуаду,
Абар азал ўыц са сығналеит.

Азал мроушәа икаччен,
Лаңышы хаала зегъ еимыздеит.
Никита Сергеи-иңа Хрущев
Дсейгурбъатәа ажәа ситеит.

Агуркъхәа еиниркъеит рнапкуа,
Атрибунахъ иаша схалеит.
Ахуцра дукуа рыпъшахәа
Аеенитыхны сәаңхъа ишъталеит.

Адуней сыйжы аҳауан,
Адуней зегъ са исбартан,
Уатәтәи амш еилпъхауан,
Уатәтәи ашта ссирихартан.

Сара сцәажәон, зегъ сәеит,
Мамзар цъара саңахама!
Аизара ду ишъакунарбұбуеит
Апартия Апрограмма.

...Азал ўыц ағ еилашыран,
Ура зырхәоз исзыгудуноун.
Иреихазоу ҳаракыроуп
Аизара ду атрибуна.

СА СГУРБЬАРА

Сгурбъа-чара сыбла ихзалом,
Схы-сөы икүзом,
сгу итазом.

Ауафытәйесе ибышшәала
Са сзыргурбъо узхәазом.
Са сгурбъара куарам, қутцәам,
Ирфаш
ссирии
сгу итыгееит.

Сгурбъара дунеи нахытәан,
Пұсыс нахалеит адунеи.

Акосмос ахъ икаххаа инагоуп
Амфа, амфакуа иреиҳау.
Уахъ макъана икоу мфакоуп,
Иазыртызғы ҳара ҳауп.
Амза!

Амза!
Марс!
Венера!..
Шәаҳзыпъышыз нахъа, уатәы,

Дук ахыцуам уахъ ҳа ҳнеирдээлтүүсү
«Шәахмыргашен аеыхэтцэы!»

Сыдгъыл гуакъаे са снеиғенеүент.
Уатцэы иалшоит уа субар.
Сахъцалакгы сыйжбы аағуент.
Иаасыцхауент са схабар!

...Адуней амаа сара искуушэа,
Сгу иабозар шьта иқалоит.
Иашта гуакъа данташыла,
Иура раپхъаза ипъыххылан,
Знапы изыркыз са сакуушэа,
Снапсыргутца цахэ-цахэоит.

ЛЕНИН ИМАШЫНАЛА

Москва. Зынран. Аурт асуан.
Амфакуа шытан иразынха.
Уарла-шэарла трамваикуак мфасуан,
Машыннак убомызт шамаха.

Ишэыра кны тафык днеинуан,
Шыбыжъык иаҳан дааңшит.
Машыннак аблакуа цеициенуа
Иаандгылан, ашэ аатит.

— Уааи, аръис! — итатәаз өааитит,
Аччаңшь алччо ипъатца.
Аха атафы даалак-факит,
Дгылоуп изамфакуа қаңшьза.

— Днумырхан, аръис, дуацәажәоит
Ленин! —
Дыщак'уан амашына нықуцафы.
Игу нтгуръяан, иблакуа шеишенин,
Амашына дәшталент атафы.

Ленини нареи цэажэо еидтэалан,
Амашына цон амфакуа сихыцээ
Дук мыртыкуа атцаа дталон
Ашкол ашта, дгурьятцэа.

МОСКВА

Бзиа избоит стазарц уа ушхуа,
Бзиа избоит уа уашәа ахәара.
Гупъ-гупъла инеиует уа ушқа
Апъсны атцеицәа — измоу угубылра.

Ааپъын анаануа амтэйжәфәроуны,
Ажәттар ҳашқа идәйкулоит иласуа.
Уара үсы еснагъ ааپъынроуми,
Хтцеицәа ушқа инеиует есымша.

ҚЫРТТӘЫЛА ҰАХЬ

Ушәтүеит, Қырттәыла,
Угурбъоит иахъа.
Ифычоуп аағыныла
Ушъха, упъшахәа.

Ленин ду имра
Таңкоит умзырха.
Ленин ду имфа
Уагоит ұхъақа!

Уарпъхонжытеи
гүрттәыла,
Ленин ишәахуа,
Ицент шықусыла
Фынфажәа иңакукуа.

Умфакуа ирынзалом,
Инеиуеит жәлара.
Ашыкъ бжыы халоит.
Ихыңтызшәа Кура.

Ихалоит абиракқуа
Жәфанахъ еисаны,
Игурбъоит абраға
Аишыңда еизаны.

Са с-Апъсынтыла,
Са сгуазҳара,
Икоуп еинтәлан,
Иукуныхәоит уара,

Карт еиپш, Ақуа
Иаңсаҳт ахаेра.
Арт рыбба-рқуақуа,
Арыбууеит Москва.

Руставаз араңа
Пұнаеуеит Тқуарчал.
Рымчқуа еилатқәан,
Иштырх'еуеит амал.

Убаҳча, укуатца
Гылоуп ишәтүа.
Ураху, упъсаса
Ихыркъоит удәқуа.

Удгыл кацчара
Мхыла изазоит.
Удгыл ае пұсшьара
Зылагъ еизоит.

Абас еңдахәан,
Мроушәа уңдоит,
Ужәлар аңыцахәа
Насыпъла индоит.

Ленин ду имра
Таңдоит умзырха.
Ленин ду имфа
Уагоит пәхъака!

АП҃СНЫ ҮШЗА, АП҃СЫНРА!

Асар ахра илбаауашәа,
Урғаш қуашкуа збоит ара,
Ихха-ччо ирҳәоит уашәа,
Ап҃сны үшза, Ап҃сынра!

Амшын аўбакуа хыхухуала
Иаағықусылоит үқуара.
Гөхъяқа унеиуеит бұбуала,
Ап҃сны үшза, Ап҃сынра!

Уапа еикуатқәоуп утқуа,
Аха ирыгым кацчара.
Мрала иеырбоит умшкуа,
Ап҃сны үшза, Ап҃сынра!

Уара ухучуп, ахъгы хучуп,
Имаңызшьода шәа шәхүчра.
Уара ушәтуп, уара ухушәуп,
Ап҃сны үшза, Ап҃сынра!

Ашәа уарғыхойт шаанза,
Ашәа ғнығуеит ҳағиңра.

Амра уахшеит, амра уаазеит,
Апъсны пъшза, Апъсынра!

ҚАЗАҚСТАН
ӘЛІЗДІРЛІК

Шықусы ғажәа әзірлекке,
Усирзахашт сгуазхара.
Иухамлашеи еиңүү аңа-хаа,
Апъсны пъшза, Апъсынра!

Хаңсадгыл ду агуамч умоуп,
Ха ҳаргурьюйт үзхара.
Пәннәңдеңдеги Ленин имфоуп,
Апъсны пъшза, Апъсынра!

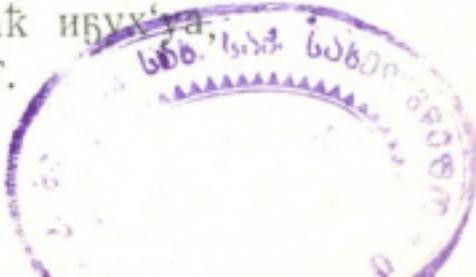
АЕРА ҖЫЦ

6.57
 АВ
 Еикуатқаңа илатачын ажәған,
 Аңтакуа адгыл рхуаеуан.
 Илаңыртқарц ахра-тәра ажәға,
 Аусуңа неиуан, гуабла ишуан.

Балтикағ ишынғыз «Аврора»
 Аңа иңазызент ахан,
 Аңакар,
 · амцаңз,
 ашоура
 Нева азиас нахан.

Акласкую еиңылент ҳәатыхла,
 Амфакуа ирынғаалт ашьа.
 Амшкую гылан еиқухулан,
 Атқакуа ирыпсаҳт рәказшы.

Убри ашыкусан убри ауха,
 Амал уаа рышә акит.
 Аңәғья-мыңғыя нақ ибүх^{та},
 Аера җыц аахартит.

Жәғахыркны ҳа ҳаидгылент,
Асолдат реңпіш пъхъа ҳаицнейт
Адунаең ҳа иқаргылент
Зынза иөышу адунеи.

Мчык иазнымкылт ҳа хус бзия,
Хшааниуз ҳајбууаны...
Иит ашыкус хынфажәиак,
Акосмос ахъ ахы рханы.

Жәған дахылент ҳа ҳ-Гагарин,
Дишьтанеит ҳа ҳ-Титов,
Жәған аандеи жәған гуареи
Ирзынкылом ҳа ҳгу итоу.

Николаеви Поповичи
Ҳа ҳајсадгыл апъацәа,
Рабура зынза иаурыжыт,
Икыдырпәаант зықъ иатцәа.

Сара сыйжалар ифырхатсоу,
Идуззазоу згухутәы,
Изырпәшзауа ҳбахча, ҳкуатса,
Ҳашта,
ҳгуара,
ҳа ҳамхы.

Зынза еңтаркып ҳазхамлац ашъха,
Ҳа ҳазнымсыц апъашаҳәа.

Акаршэра изхымсыц хашхуа
Изнахамдац ацәахәэ.

ҚАЗАҚСТАН
ДІЛДІРМЕССЕ

Идыркакаңып ихәйиңдем жәнис,
Ахра иалқо азхыгееа.
Уаха ищашам баша ииас,
Фымца-лашаран икаңдан.

Рыштың аныртқап амза шаша,
Итқәхны измоу ҳұрчаха.
Акосмонавтқә уахь ищаша,
Абар, иғылоуп енлыхха.

Аера өңді уара уағыштыңмоуп,
Адуней ануп уа унапы.
Сыжәлар дүззә ргуамч умоуп,
Сыжәлар идуззоду зхықуы.

САРА САЖӘА

Сара исмақац, са исымбац
Срызхъааяуа стәан жәаха.
Са изымуц, са исымхәац
О, ирацәоузей шақа!

Нас ус еиңш анакуха,
Сыззыңшузен, мшәан, сара!
Схы сымч-лшара анакуха,
Сағызароуп ұхьяцара.

Сара сказза сышыңтоу
Ұа сибааит ҳаңоу!
Гукала сара исыштысу
Дсаңжәап гоу-гоу.

Амра заа иансыңғыла,
Иансықупъса ашәахуа,
Сеңпұшуп сара гула
Абажә-хуапъса ауахуа.

Сара атәы сахазароуп,
Исықумкуа атәара.

Сұырзароуп, сеихазароуп,
 Сағызароуп абылра.

Сымразароуп, сымзазароуп,
 Скачцозароуп сиатқәаны.
 Апъстазарараз сағазазароуп,
 Сықазароуп сыкупъафны.

Сымлакыроуп, сыхътакыроуп,
 Исыхъшыроуп ахъынцәа.
 Афхаағы азы скыроуп,
 Иатқакысуа сыхудацәа.

Адғыл кумпыл сакушалароуп,
 Самбаларап смаканы.
 Ажәған иатқәа ианыстталароуп
 Са сышътқуа тырғөаны.

Ара сықаз, ана сықаз,
 Салаз аҳауа цәкуръара,
 Үхъяқа исыхоит, исыхац —
 Сыпъсадгыл ду агубылра.

Уи амца са исыңразтаз
 Уа уами, са с-Апъсны,
 Сымчи скъафи зынза итазтаз,
 Адәы сықуттаз суағпъсны.

Уматушыа сакүшәалароуп,
 Ипъисымтәароуп улахъ ада.
 Уахгы-өынгы исирпъшзалароуп:
 Урха, ушъха, ухуада.

Са исызҳароуп, са сынхароуп,
Сакулахароуп адуней.
Са сыйызшәа рыгымхароуп
Саштәи, сгуареи, сығнатеи!

Сахыпъслакгы абра сыржыроуп,
Снышәнап қалароуп Аңсны.
Смыткума аккахәа илхәароуп
Аңсуга пъхәыс лыхцәы тъыртны.

Суапа еикуатәа саңабароуп,
Абырг дкылсроуп илабаша кны.
Сөйө схагылан ихыркуакуароуп
Шәикуарала итахәхәаны.

Аха аңсракум са сзызхууца,
Са санааихъеит агурфа.
Азиас еиңш ара схытцуа
Санызароуп аңшахәа.

Са сыйбаза сынхалароуп
Асовет тәыла саңаны.
Сгүхутәы сахъзалароуп
Аңқуръа еимгурееаны.

Сара атәы сахазароуп,
Исыкүмкуа атәара.
Сүйрзароуп, сенхазароуп,
Саңызароуп абылра.

СЫПСАДГЫЛ, АПСНЫ!

Сара усашэоуп, сара усажэоуп,
Уңышара дыргоуп сара сзы.
Сара усадацуп, сара усъашэуپ,
Апсны хазына, Апсны!

Сара усгуп, сара усшьоуп,
Умра ртапхонит са сдакуа.
Сара исхоу уара убжьюуп,
Ирхыфуа ухра, уа ухукуа.

Сара усымчуп, сара усцынцуп,
Сыбзиабара, сыгубылра.
Уара уахьсымоу, са сгу тынчуп,
Сгу ацпыхәоит акрура.

Уара — сыччара, са слахәыхра,
Сара схуцра, са сгухутәы.
Уара — сыфны, сара схыбра,
Сара сашта, сара сдәы.

Уара — сыламыс, са сахатыр,
Сара сгубра, сымш уатәтәи.
Уара — сыңқунра, са саапъын,
Са ишыстахыз умышәти!

Уара — сбааш, са сиаира,
Бзынтык изқум еиттахара.
Са сгу зырхатдо есаана,
Сымч иацыздо ақара.

Иахъа укоуп уара уеинтәылан,
Насып әзмоу Апъсынра!
Уара уаҳәшьеитцбуп Урыстәыла,
Уалоуп иссиру атаацәара.

Уара уинт ааپын анаануаз,
Март пышба — Октиабр ашәахуа.
Акоммунизм баҳчакуа уреиуаз,
С-Пәсадгыл, Апъсны, сгуацаپхा!

ЛЗААТЭИ АНХАӨҮ

Дорофеи Хышба иахы!

Уара усасым, уара умфасфым,
Уара узхымтцит ақуара.
Уара утәған абра иарсуп,
Абра икоуп ухуштаара.

Абра уччоит, абра угуамцуент,
Абра уеыжәлоит уеилыхха.
Ураху-ушәаху абра игуартцуент,
Абра игуарлоит хулбыгеха.

Убахча, укуатца лапш рхымзо,
Инаштып уладахы.
Ухаңшыакуа өйла еимгуамзо,
Анышә итсоуп худацәахы.

Абжы гаун игутшыаган,
Абра итәйуюн упхъарца.
Агуак-тәәкәра ажәйтәра иатан,
Аброуп раңхъа уахьбъаца.

Абра уалалт аколихара,
Хазнхара мап ацәкны.
Абра иуут раъхъа ачара,
Үңкүн Ҕхәйс дизааганы.

Цоук аауент харантә иалхухуа,
Апъхзы ирықутәаз арбара.
Гүсшырак тәамфахук умамкуа,
Апъхзы каутәонт уара абра.

Уара уашта иахъа ихазыноуп,
Аханкуа ҭагылт иббаха.
Асас-ацәас урзыпъшыноуп,
Урзыпъшыноуп урызгукха.

Ахаан цәгъара уламызд,
Ақатәра насыпъны иззаант.
Уа уаԥсуара, уа уламыс
Рыңғазышам хани-бааи.

«СЫЛАШАРА»

Ауаңс ңекуни сарең ҳайдтәлан,
Ауаңс дыстән дсасны.
Абаңча иахыкны ашәа халон,
Ахәыхә еиңш иңыръырны.

Абар, ашәа «Сылашара»,
Иналагеңт ахәара.
Ауаңс ңекун, ауаңс хшара
Днасыхуаңшит сара:

«Абри ашәа, ауаңсаа рашәа
Иаңшәымахеңт Аңсынра!»
Дгурбъон сөзыза, иқъиан иажәа,
Сара сналагеңт ахәара:

— Аңа дееихар, зегзы дыртцеңуп, —
Аңсуаа ирхәөйт ажәаны.
Амееи усгы дымееңуп,
Иаб димоуп дырххатәны.

Ашәагъ шығоу убас ауп,
Ибзиазар, зегзы иртәуп.
Ашәа бааңс, ашәа ибашоу,
Амц иағызоуп, амфа қыуп.

АМШҚУА, ШӘРА АМШҚУА!

Амшқуа, шәара амшқуа,
Ак шәйлсымхыр иахъа,
Шәңеит ауп шәсызхъампъшкуа,
Шәңеит ауп шәтүкка.

Амшқуа, шәара амшқуа,
Шәсызбом сызхара.
Шәымра цара схамшкуа,
Ибжатоуп сызхара.

Амшқуа, шәара амшқуа,
Исықушәтәа шәыпъхзы.
Шәара сгу шәтамшкуа,
Сқамлароуп бзантцы.

Амшқуа, шәара амшқуа,
Амшқуа иахъатәи,
Шәара сашта шәтампъшкуа,
Шәавымсын нактәи.

Амшкуа, шәара амшкуа,
Насыпъ ду зчаңауа,
Дыкузаант иарамшк уа,
Шәтүнчра змыхъчауа.

Амшкуа, шәара амшкуа,
Шәазеңтахәом бзык.
Цәфантәы ихалоит амчкуа,
Шәанкупъсычча знык.

Амшкуа, шәара амшкуа,
Ак шәылсымхыр нахъа,
Шәцеит ауп шәсызхъампъшкуа,
Шәцеит ауп шәтыкка.

*

* *

Ааپынра ааиуеит абрақа,
Азиас ихачлоит ашәах.
Ааپынра мөасуам худақа,
Ааپын, ааپын гулымтәах.

Иарәыхоит абаҳча, акуатца,
Ашътамта арзуеит абынь-фа.
Иарәыхоит абзиабара агуатцаे,
Агукуа инажьуам зымға.

Абна иақунылоит ацәа-хаа,
Адәкуа какаңла икунатсоит.
Хақым ехәшвоушәа, атәа-хаа
Атқы шкуакуа ашәнатсоит.

Ашыжъ ашъацае иңирцыруеит,
Иеырба-еырбоит лабәаба.
Атқла-маху икүтәан иңирцыруеит,
Иңэирнагоит ашәа ахапа.

Афаса илалоит еигушэла,
Амахуаркуа еилхэнэ.
Ихнағоит, иарыцкъоит аужэра,
Ишьтанаңтоит иңәәуаны.

Ахэстә иңалан идықдык'үеңт,
Аյара ихылан илаттоит.
Аууы ахгоит, ишыкъуеңт,
Аштыбыжь гоңт, иғазоит!

Еиқукаца иашшуеңт аанды,
Ауаса тәйфенпүш, еихархэнэ.
— Ааңынра, ааңынра аанды! —
Икада абас зымхэоны.

САХЬАҚУАК АБРЫСКЫЛ ИҲАГҒАӘЫ

Ишъабзиоу ашъха рымтан,
Хнадгылт абаху ашъапы.
Еихулентазшәа Абрыскыл имца,
Алға тыңцеит аҳағы.

Дук мыртцыкуа ҳәашькуа хха-ххо,
Уахъ ҳанталеит ҳаицрыххуа.
Җыки-бзыки иаурызхәах'уа,
Алаку наҳбаз лабәаба!

Акыдыршәыла еиқуатәа кыдхны
Хәашькуа лашоит, шәнаңышы!
Абрыскыл иңанңыххуа рыпъхны
Икнахауп, аңайкубар рхыжжы.

Иңазбязуа Абрыскыл исахъа
Сгу иабоит икыдушәа атзы.
Абрыскыл ду, Абрыскыл һагъа,
Денкуных: иабцъар, икулзы.

Амч абақоу уи дызъах'я,
Даанызылы дыхужән?

Рңәа итицент Аңсны зыргуақ'яз
Нақ дырхыст атәенпүш ирхны.

Еибашърада қықда-өықда,
Ажәлар рнапы еикурша,
— Аңсынтыла еиң аазрыхда? —
Абри акун ирхәоз есымша.

Аццышә нағызаз ахәакуа
Иртажъакцент рытракуа.
Абрыскыл дузза намхәакуа
Иқазтодаз неихыркуа!

Аха
анцәа
игүиәанылеит,

Ихәеит:
Уи ауағ
нақ дышәүх!
Абрыскыл Ерцаху дығашылеит,
Амшын өықуахъ дыңеит зных...

Абар, ишътоуп хацәнмырхала,
Ишътоуп, ишътоуп иеқьаса.
Дыркит Абрыскыл бубуала,
Итәгъежьюа, деимлагуа.

Уа данәархәа деидырхала,
Артәа ҭиркьеит ихата.

«Абрақа сыдгыл садәашәхәала,
Сыдгыл кажыны сцом үзара».

Абрыскыл агуаша дадәахәалоуп,
Ирхыңыңеит аҳаъы.
Убасқан салтцит ахуцра исхалаз,
Аха избахит ёа швоукы:

Ррашькуа ирықутәан абар ииенеует,
Нартаа дукуа еищрашьшы.
Кубина азыжъ иташениеует,
Сатанеи-Гуаша ләз-лжы.

Гунда ссир лыхцэы қамызуа,
Дымтарс днеигоит, ее, Наръхью,
Избаху мызуа, ишъта мызуа
Ахреиңш дғылоуп, дыжәбахью!

Аиатә иакушан Нартаа тәоума,
Риатәа мроушәа ишапшапт.
Ани дарбан, Сасрықуа иоума,
Ахы еихзыръяз агулшъап?!

Ажәған далоуп, жәған дахыпъоит,
Иабура дахонит, дақутәоуп Бзоу.
Игуръя-гуръоит уи дахықоу,
Аа, иаөыткъо заку мцоу!

Ажәлар цәырттә еихыс-еипъысуа,
Дрызбом Сасрықуа рыхзара...
Са сыштылаз абас схуцуа,
Сөфыззәа сныжыны ицент хара.

Пүшбаала снеиуеит сынкыдпүшыл,
Цьара еилажьуп атызкуа.
Абар, мышхултца дахъкыдсылоз
Абрыскыл даннаргоз деимырхха.

Ассир са сахъакушәаз, аа,
Сцароуп мгуацәха схәазаны.
Ас илақухарымызд Абрыскыл ихаан,
Дытысрымызд ихы ларкуны.

Дук мыртцыкуа, сара схала,
Зал дүззак снығнашылт.
Сылаңш атзы иаднахалан,
Сылаңш сахъак иаанинакылт.

Агуашъа ытцәан Абрыскыл дааниеит,
Азанцыр шаха ҆ытцәәаны.
Агуашъа ытцәан Абрыскыл дааниеит,
Алашара дазгукны...
Сиши! Сөйзцәа рыбжы аафуеит,
Урт аауазаап ихынхәны.

Ахацәа рхацәа хәађхъа ицәырцуан,
Иадаҳбалон араќа атзы.
Хгурбъа-гурбъо аҳађы хтытуан,
Хгу дуун иаразы.

Абрыскыл ду иашәа гуакъа,
Абыухәа араќа иаҳхәон.
Абрыскыл ду, Абрыскыл ъагъа
Дҳађылазшәа ҳгу иабон.

*

* *

Шақа ухараз, шақа ухараз, Амра,
Миллион шыкусла амға иқун ушәахуа.
Уара уқыиан, иуламызт ҳарамра,
Уара иутахын упъхарц бубуа.

Иузыпъшын ажәған, иағын агуақра,
Иузыпъшын апъстұқәа, иузыпъшын апъсата.
Иузыпъшын арха, иузыпъшын ахра,
Иузыпъшын абаҳу, иузыпъшын апъста.

Иузыпъшын амшын, иузыпъшын азиас,
Иузыпъшын азия ағханағ ихуағыз.
Иузыпъшын абна, иузыпъшын атиаа,
Иузыпъшын абаҳча, ашәтрап иазыпъшыз.

Иузыпъшын адәы, убас ацәхәыра,
Анаатә қынтуңғыуо нахыкүз ес-шар.
Иқурцент иамауа өааҳәыра,
Ара игупътәагаз атакар.

Иузыпъшын ақалакъ, иузыпъшын ақыта,
Ибла траа дузыпъшын ауағы.

— Уара уахықам адунеи зтахыда? жеке
Абас еиңш рхәон азәырфы. әпбаштылар

Иузыңшын.. Аха апъшра мацара,
Иағызоуп иқузгаза итатәоу азы.
Шарқазык ажәлар атлагылт ашара,
Амра уаазмыштыуаз бухны иргарцы.

Асакуа цырцырт, апъса еилартцеит,
Адәкуа ирықушит ауағ ишья.
Ацәгъя зыршуаз атықуаे дларцеит,
Ирыңсаҳт адунеи ақазшыя.

Жәибжъ шықуса рзы ачараҳәа
Ажәған агуашә ааҳартит.
Амра убасқан абъараҳәа
Хашта уталеит, хгу уртәит.

*

* * *

Стәоуп. Хуцрашәк снырзoit,
Аргама избоит уаха:
Анатәакуа цырцырзoit,
Амзагъ казказуеит еиха.

Избо џасшьoit са saatәазар,
Анатәакуа сразцаауеит абас:
Акосмонавтцәа идрыщқазар,
Акосмос саба ишәөатәаз?!

*

* *

Уакумгубын аған затә аңа,
Уи раазазар итмыйжыкуа амзырха.
Уи аанхом ауаа раңзаа банды,
Хара уазгом, фызара узуны.

Уакугуђ ағы, ирылиааз ауахъад,
Уи уалнағоит амца, ақъауқъад.
Уи фызара узнауеит уара,
Уи намоуп афыза игубылра.

АҖАРА

АҖара лашароуп,
АҖара мроуп.
АҖара лшароуп,
АҖара хроуп.

АҖара зхыткроуп,
Иағызоуп азхығеа.
АҖара хысроуп,
Ибүбуоуп амакхуға.

АҖара иазхарцоуп
Ақуңара ҳзағу.
АҖара ҭыпхатқыоуп,
Аблейпүш ихъчатәуп.

*

* *

Аарфара тақаруп,
Ашъапы еимкүдды.
Зыла иарбаруеит
Абнақуа, адэы.

Аарфара сабоуп,
Сақууп ахәынцәа.
Абұыы хъағарчушәа,
Италеит аңәа.

Архақуа, ахәыртқакуа
Шытоуп еимкүшьшәа.
Абағчакуа, ашәыртракуа
Иңәышхонит ршьа.

Иңабоит акуаракуа,
Ибажәхонит азычча.
Рұсы рзонт ацаракуа,
Ирұсах'уеит рқазшьа.

Ашъха рғаш пъагъя,
Ашъамхы куадахсит.

Аңықуреи ажакъа
Зынза еиқуатқаахойт.

Аарғаразы итқәымбұуп
Амра ашәахуа.
Аарғара рцәымбұуп
Ал, азахуа.

Аарғара ртахытқәкъам
Ашәаңыңаң, апсаа.
Иңнатқаит ргуахытқәкъа
Араху, ауаа.

Ахаҳәтқәкъа уршыр,
Итқуацуент, ипъжәоит.
Апъсабара ухуаөыр,
Агу еилашәоит.

Атсықъхәа ихысуент,
Амаңәыс лакътоит.
Апътакуа хытцуент,
Акуршфы катәоит.

Аарғара ақуақуа
Знык ианцәаакы,
Аарғара иахуахуаз
Әыхоит иаразнакы.

АЗЫН АХУЛПӘАЗ

Ажәған әлгараҳеит,
Иланаштыуент асы.
Зегынцьара ңыштараҳеит,
Аманукуа шытассы.

Пәшахък аабжылалан,
Иненаануент маза,
Иартцысуент ңышаала
Ашәапұыцьап րұатца.

Амш еилабыңуент,
Ахуларахъ еихоит.
Атсаа атра итыңуент,
Амч арыбұубоит.

Омашәа ишпіеипшү
Апқабара уаха
Акасыш зхаршәу,
Иадмыртың абақа.

*

* *

Жәлар рартистка М. И. Зыху-пұха илызкны.

Ба ббағхатәра — имыцәо куицуп,
Ба бақкуажәны ҳтеатр бацуп.
Ажәлар брылиаит, быртыпъхауп,
Быхъз иахығеҳуит, ргу азхауп.

Асцена бымөхак, асцена баакулоит,
Ибыхуапъшуа агурбъя рәыкулоит,
Ргуазхара бырбаанза, бласны
Бцоит, амца рцратданы.

Зны ан гуақ лгу бырцәажәоит,
Неихыркуа бымам, быгүжәажәоит,
Зных, хатда ищаша атыпъха,
Иамабк'уеит амра ашәахуа.

Ибыхутаз ажәа сара исзымхәеит,
Ишпъазури, сдырра азымхеит.

Аха шэы-шыкуса бхытцыр инагзаны
Бзышза ҳагута бнартәаны,
Азә дагымкуа ҳ-Апъсынра,
Ханбықуныхәо ҳаизан абра...

Убасқангы ажәа са исыртар қамлари,
Иахъа исыгхаз смыреенуазар бымбари!

РАПХАТЭИ СТЕТРАДҚУА РҚНЫТЭ

Иугуалашәо, сөзыза, Москва
ханазааигуахоз,

Хүрбъя анеилаңәоз иңқурпъаны..
Ақалақь силаарцыруа ианеикуаъхоз,
Адәйбә аннеиуаз уахъ ипъирни.

Аперронә ҳчамаданкуа нқылан,
Ханеикуагылаз ҳара уа,
Апъша хышәашәаза нахъылан,
Ианарапъшызыз ҳілламхәакуа.

Иеахгуджылан ҳангудиқылаз
Аурыс ғыза дхазгук‘уа,
Амашынақуа анеикуагылаз,
Хтың ахъ ҳаргарц иццак‘уа.

Миллион блала ианцәыртцуаз
Ахан дукуа еицрыххуа,
Ххучы аахыс ҳа ҳзеипъхызуаз
Уа ианаабаз лабәаба.

Аинститут ашта ҳанталаз,
Аинститут ҳа ҳгуацаңха.
Москва хазына ацәа ишалаз,
Шыңжы ҳангылаз ҳайлыхха.

Адырғаене ақалақ ҳаналаз,
Цәйзк ҳамазшәа, ҳаимдо.
Раңхъаза ҳара ҳанталаз
Алакукуа рлаку метро.

Ленин ишхарағ ҳанхалаз,
Герцен Огариови рызбаху ҳәауа.
Москва ҳалаңш анақунхалоз,
Җың нақартызышәа ҳгу иабауа.

Ауниверситет, ажәған иалсу,
Ҳанатқагылаз ҳазгук'уа...
О, нахаштуам, ҳаңсы иалоуп
Раңхъа затәи амш Москва.

ИЦЭАЖЭОИТ АМШЫН

Аеыфхәа сыцэкурђа хъанта
Зыргудысцо апъаф, ақуара,
Адгыл ажы ахында,
Ицэысқында ҳәа акум сара.

Адгыл итагъ аеарпъшзанды,
Итагъ исныцчаланда ҳәа ара,
Са саштоуп, уи гуашэтанда,
Са сзы шэымгугаанды шәара.

ШЬХАНЫҚУА

Заа иңхеит аյсабара,
Заа иңхеит аյсаа.
Игурбъоит рыфны-ргуара,
Заа иңхеит Ағзаа.

Рычкун хүч Шьханықуа,
Икүнүхәоит еизаны.
Иахъоуп рапхъа даннықуо,
Ашәыра хучы кны.

Азазаңы иңирциреит,
Амра ашәахуа.
Аттар ҹырчыреит,
Игурбъоит иахъа.

Шьханықуа изы ныхэоуп,
Днеиует аңыпхъ иңацца.
Иахъа саргыы сакуныхәоит,
Рапхъатәи ишъаңа.

КУПЛЕТҚУАҚ

* * *

Акуа кыдхаеонт,
иңаңызышшәа
ажәған агутатцәкъа,
Анаатә рыщахуха,
иаңуп атәаара.
Лычкун-затә дылтәуоит
ан жәымтацәгъа,
Ех, ацхыраара сыйзылто
сықандаз сара!

* * *

Амақъаे ирх'үеит
Иңагур аиха.
Ауаң изы
Ирхәауеит:
Дахроуп аңъа.

* * *

Иумазар ағызыцәа бзиакуа,
Урт ында иулшозар умч арбубуара,

Азхытреиң уңашам униакука.
Үимоу, угу иабашт уара,
Ухъз ала ھбак зсошәа хара.

* * *

Усда-ҳәйсда умтәалароуп,
Иаапъсалароуп умахуәа.
Есымша аус уулароуп,
Иузхаларцаз есымша.

* * *

— Ажъа зк'уа ала сымдыркуа,
Умхәалоз, Шхангьери.
Зегъ хүхәоит акы еиңшымкуа,
Умаза ҳаухәар қамлари?
— Уи аәы шәсыматәам акала, —
Әсаантит Шхангьери, —
Ажъа аәытказза ашта иңалар,
Исымдыруазар шәымбари!!.

* * *

Усда ишлаз башаζа,
Ахәара апъсам уи итәы.
Азыс хүчгъы шкуакуаза
Иины иқулоит адәы.

Адгыл итэуп адгыл иалазтаз
Здацкуа тэбүржсаны,
Адгыл ахъа згу иаламзаз,
Иахуампьшуа, настха итэаны.

* * *

Азынра шкуакуоуп,
Азынра қытцэуп.
Амахукуа хахоуп,
Абжы тэытцэуп.

* * *

Абү кылыштэонт парпантала,
Тызшэала — агу.
Атызшэа ашта ианчала,
Башоуп атаацэа ртэы.

* * *

Амза азыжь изаахалеит,
Чанах хучык иакараны.
Иаразнак таңа изаатэалеит,
Исызтымгейт снапы нагжаны.

* * *

Ашта агута аведра аанкылан,
Пұхәзызбак атцең дахагылан.
Аведра анақуитылтә ахы,
Интаңкейт атцең ақырқы.

АРФАШ

Арфаш чоонит
арфаш чоонит,
Ишычча-хумаруа
анышэ ажуеит.
Апъафкуа қыдтас
наришьшвоит,
Абық-чыкұә
елиланажьюеит.
Икупъоит
икупъоит,
икупъоит
икупъоит,
Икупъоит арфаш
бәартцахы.
Аңақъ арбгоит,
апъағ арбгоит,
Мамзар
наутап
уи лахы.
Ишуеит,
ишүеит,

ишуеит,
ишуеит,

Аха пхытцуам
шамаха.

Ацъ ду
адацкуа аанарпъшеит,

Илданажкырц уи хагуха.

Ишлоуп,
ишлоуп,
ишлоуп,
ишлоуп

Азын,
аапъын
есымша.

Аха сырғаш ас ишламзар,
Ибубуахомызд
амч-алша.

САТИРА ТӘ ЦӘАХӘАҚУАҚ

ИХАЗЫ МАЦАРА

Ихазы дынхон,
Ихазы дықан,
Ихазы дықуғон,
Ихазы днықуон.

Ихазы дыңшан,
Зынза дныхан;
Ихазы дмазан,
Ихазы дқуған.

Ихазы дыччен,
Ихазы дәыхан;
Амреиңш дкаччен,
Дымра-дъехан.

Ихазы дыңбуан,
Күтіман, бжасын;
Ихазы ирхан,
Итәахит дасын.

Ихазы дцаңшон,
Атх иркарон;

Ишон, ихулон,
Ихазы дгуаран.

Дшықаз абас,
Ихазы мацара,
Дцеит дныбжыз,
Имбейт ашара.

Ихазы дыпъсит,
Азәгъы дипъымхеит.
Хазы дыржит,
Акгъы иңымхсит.

АТӘҮӨАҚУА

Иңатқауа реиңш,
иршан атәүфакуа,

Икәс-қасо
фыла иртәны,

Инархәаая
ажәа гуафакуа,

Дгылан Цъарма,
ашыаңа агуданы.

Иажәа далгейт.
Атәүфакуа нақ-аак

Иненееникит.
Ихуда адашкуа еибарххеит.

Иңсы игутчаңт.
Иблакуа хаззалт. Дгуаңт.

Дмадаңь-мадашәо,
инкызың тиркукуеит.

Рацәак мтцит.
Аңыр-гырыхәа дыткәэ дгылт-

Иижәыз атәүфакуа
нақ-аак ихагылт.

*

* *

Аңымшың енпұш жәацәк ахоуп
Уи иуалхәо ажәа.
Данудтәалоу дутынхоуп,
Иуцылхәоит уашәа.

Амра енпұш дуғаңхонт,
Угу иахьша ләалыршәуам.
Дуззатәуеит, улырехуоит,
Ухатқы-үпсатқ калыршәуам.

Уи дытшаазшәа уа убра,
Уда илымамшәа пъсыхуа,
Зны давтдалоит умаңра,
Уахынтың дталоит укуа.

Аха иуағшәар лішьяға,
Лыбз франгъха итылх'уеит.
Даалаган уцәә кказа,
Алаңарт енпұш иухылх'уеит.

Агуам-сам, ахэынтиәа
Тәйрбула иухылшьует.
Нас дуңылар, деикунтәа
Иузырхәаз ҳәа леылшьует.

*

* *

Өназатқэык изауз ахра,
Ихитқәазаап шәғык рхы,
Ари ажәаңқа иамоуп акура,
Иафахъеит ахуы.

Иахъагы икоуп цоукых,
Изиааниа данырба дара,
Иқүгылауа зыбз тых,
Иалагауа атыша ажра.

Сгу иауам снареаңшыр,
Инҭасымхәарц рлакта:
Азэ изыхәан атыша ужыр,
Үнҭахаеит ухата.

*
* *

Лшарак иаун,
иқантарызшәа мбатәы,
Дмаңаруан,
дрыкухәхәон зегъы.
Атца ҆пүтәарызшәа
урт ргухутәы,
Дырхысырызшәа
зегъ куаҳаны,
Ажәйтә уаа
иражәапъкоуп,
ирхәоит иахъагы:
Акут ашыга
ытнах'уеит хәа ашъапхыц,
Убри имыхъырц,
иархәахъан,
иасхәахъан саргъы,
Аха ибз аанкылан,
изакумырбубуеит ихапъыц.

*

* *

Жы-хутак мтарсны
ла дук неиуан,
Ихъаپш-куапъшуан,
еитасуан
ақуара-қуара.

Агу иабон:
еипъхейбатца,
игуатеиуа,
Зыпъсы туу зегъ
аштазшэа иара.

Даасгууланаршэеит,
сазыпъшуа сахъгылаз,
Уи ауа®,
иаөү
аткартыша агара.

Убрыгъ игу иамбои,
ибла иаахыпъшылаз,
Дұрыса дашътоушэа
иара иәапъера.

А҆ЕАР НЫХЭАУА

А́дахмада а́еар иныхэон,
Иажэакуа афызан ахыртэа,
Иныхэаша ха ҳгу иахуон,
Ақъаад ианыстцеит атыхутәан:

«Акура наза ашта шэтысаанза,
Шьамхыла еимыжәдалаант
гей-шьхен.
Иажэит, ихуарөхеит ҳәа
шэзысхәаанза,
Дадраа, шәагмыз адунен!»

*

* *

Аатәак азна амц даткоуп
Уи, дубаргы егъарааны.
Уажә дзацәажәо дижъазарцоуп,
Ехе, дналывст джәтәаны.

Мыцла афны иргылоит,
Ацха дыкусуент мыцла.
Дцәаџуо амшын дхылоит,
Уара иутахыу хәала.

Абри ауаф хъзыс иишио:
Абас ауаа ржъара,
Ихата иакум, иара иижъю
Ргуаџ сыкны сагоит сара.

ИХЪЗ СЫМХӘОЗИ УАЖӘ АРА

Ихазыхәан хучыкоуп,
Даштам ирацәаны.
Уа узыхәан ихы аңыка
Ықуих'еит иеќьаны.

Уа узыхәан деңтас-дыпъа
Иеалаижьеит азыршы.
Жәған дхалоит, акыба
Кыдиргылоит, уааизыпъышы.

Уа узыхәан иғны-игуара
Далцуеит дыкказа.
Уара иуду ахара
Дадгылоит дыбұуаза.

Уара узыхәан атла амтца
Дыштәоу ааиршоит.
Иузенкүйткоит амца,
Убаазазар, уирғышоит.

Уара узыхәан имжә-имфа
Ирфауеит икъатеи.

Уа узы итахыуп есымша
Икунагаан иәатцеи.

Уныштыасыр, угу раҳумкуа,
Духагылоит дүәашьны.
Уматқа натахымкуа
Иуеит иекынцанды.

Уа узы ишъапы хырқақъя
Дакушоит адунеи.
Уа узы игу тырхъахъа
Азын ичхауеит.

Уара узыхәан шақа бзиа
Ихәахъоузеи, иумаҳазо.
Иара иами ауағ қыиа,
Иара иами зегъ қазтзо...

...Ех, абас дықатдәқъазар,
Зызбаху сымоу уажә сара,
Хыхъ исхәаз дрылақъазар,
Ихъз сымхәози уажә ара!

*

* *

Аашьара ғуарабыуп,
Хаңоу ихашәаит.
Аашьара раҳыуп
Аөйтгей ахъаи.

Аашьара иакумтәац
Цэйкубарк апъхзаша.
Иакумтәац, иакумбац,
Икоуп ус баша.

Ашәшьыра назығуеит,
Атакар ицәгылом.
Ашьапкуа еисиуеит,
Итәар, иузыргылом.

Асыршәы анкажьу,
Ианғыхътоу бубуала,
Ахуштаара иөхәажьуп
Шыапгуацә һрала.

Амаңра пәхъанартқоом,
Ақалт ҭанаркуакуом.
Аҳәыста аңаңуом,
Аұтра акуакуом.

Аңаңарта ианылаа,
Ианңәытқала ахыза,
Мчыбжык иузыргылом,
Уатсақъа утахызар.

Аашьара қуараңыуп,
Хаңу ихашәаант.
Аашьара раңыуп
Аөйтгей ахъаан.

**СМЕЛИ, СААТИ, УРТ
РЫПСААТЭИ**

АЛАШАРБАГАҚУА

(В. Машаковски иғырылышы)

Аббакуа хыхухуала
амшын ихын,
Ахара, ахара
ицар ртахын.
Ажәған лаңәқун,
ажәған аахуашын,
Аңәқурпә фагылт,
зыңза рығедырчын.
Асы зкужьу абна
шәымбахъеи шәара,
Убас изышза
иаалилагылт дара.
Апалуба даакугылт
абинокль кны,
Абба акапъдан,
зыңза дшанханы.
Дыпъшият, дыпъшият
лада-фада,
Аха ибартам адгыл,
адгыл ахат.

Амра нзаалеит,
ахулара насын
Атх катенкуатцэн
изаахалт амшын.

Абас амшын
анамк'уа атра,
Иалшоит аբба
‘ықунажыр ақуара,
Ацақъя нагудцан
иқубаса нагар,
Изаанарқурылар,
нарзыр ахабар...

Аббакуа тагутасуа
амшын ихын,
Акапъдан дымфахытыр
итахын.

Аха баңуазак
ибомызт ааигуа,
Анаатә асуан,
икыдтэон акуа.

Ус лашарбагак
наххьи хараза,
Атх иналаачеит
абла қаңшъза.
Акапъдан дааччеит,
дгурбьеит акапъдач.

Апъафи нареи
шьта еимадан.
Алашарбага уажэы-уажэ

илацәкүуан,
Аббакуа шзахуоз
уахъ ицауан.
Дукгы мтит,
иргутцашуа ацәкурпъкуа,
Абаңуаза италт
аբбакуа еицрыхула,
Ахыбыар, уахылаз,
'ынлаз, есымша,
Ишәзызхаларц, иацлаларц
шәымч-шәылша,
Абри зөйт,
са снатәан иацы,
Шәартгы
щәлашарбаган шәқаларцы!

АРЫША-АҚУЛАҚ

1

Аныда-абыда,
Изааңда, изтәйда,
Мәфада-шытада,
Иацәйзда, изыштыңда?
Иашәымкуа, иахамкуа,
Матәала ирыпхамкуа,
Напыда-шыапыда,
Иналалт ақыта.
Икыднақьеит ахышәқуа,
Ихнашәеит ахыбкуа,
Асаба ахътата,
Асаба ағатата
Анаара иағалеит,
Абаңча инталеит,
Иланаштыт ашәыркуа,
Иқанатцеит машәыркуак.
Абас еиңш бүбуала,
Арьшаңы зхалаә,
Изыхқыа рыйзыруам,

Итсаауан, игурымуан:
«Изкыда, изыштыда,
Избада, изаҳада,
Мфада-шыңда,
Иаңызыда, изыштыда?»

2

Апъшабы неиуан,
Апъшабы гуатеиуан.
Напыда-шыапыда,
Еимданы ақыта,
Иныцалт аккара,
Абна еикүара,
Абыңқуа мақарит,
Абыңқуа парпарит,
Аха аттаҳәа
Асеиңш аҳәатаҳәа,
Еибак-еибаштыт,
Цақа иланаштыт.
Атқлакуа амырхуеи,
Рхы ианамырхуеит,
Иқалеит иңнатцәазгы,
Ззара еихнатцәазгы.
Абас еиңш бұбуала,
Апъшабы зхалаз,
Изыхъя рыздыруам,
Итсаауан, игурымуан:
«Изкыда-изыштыда,

Избада, изаҳада,
Мфада-шътада,
Иацэызда, изыштада?

3

Апъшаўы неиуан,
Апъшаўы гуатеиуан,
Абна ааныжьны,
Амтәыжәфа ааиужьны,
Апъшаҳәа ианылент,
Амхырта инташылент.
Аңықуреи бўбы хъархъарит;
Аңықуреи шъап мақарит,
Рлапъяккуа ргутаҳәҳәа,
Акакеихәа ианатцаҳәҳәа,
Ирыжәлент игуаан,
Ишътанаттарц ираан,
Акүкуа-өча рылгейт,
Шъатакуак наарылгени.
абас еиъш бубуала,
Апъша-ўбы зхалаз,
Изыхъя рыздыруам,
Итсаауан, игурымуан:
«Изкыда, изыштыда,
Избада, изаҳада,
Мфада-шътада,
Иацэызда, изыштада?»

Апъшаўы неиуан,
 Апъшаўы гуатеиуан,
 Апъшахәа ааныжъны,
 Амтәыжәфа ааниужъны
 Амшын инхылеит,
 Агыгцәа аргылеит:
 Жәфан ахъ ишътнахит
 Цәыкубари шәахи.
 Иаразнак нархулеит,
 Ацәкур҆я аршлсит.
 Иаќьеит рыхтыр҆ашкуа,
 Амшынхәакуа, ажәфашкуа,
 Акуатакуа, апъсызкуа
 Неиуан импъсыцкуа.
 Абас еипъш бубуала,
 Апъшаўы зхалаз,
 Изыхъя рыздыруам,
 Ицаауан, игурымуан:
 «Изкыда, изыштыда,
 Избада, изаҳада,
 Мфада-шытада,
 Иацәызда, изыштыда?»

Апъшаўы неиуан,
 Апъшаўы гуатеиуан,
 Амшын ааныжъны,

Амтәзыжәфа ааиужыны,
 Ажәған иағалеит,
 Апъта еиднацалеит,
 Заараны ирхалеит,
 Рыхқуа еиднакшалеит,
 Амаңыс лакьит,
 Игургурт, идыдит,
 Иаатызшәа акранткуа,
 Акуа атра иамк'уа,
 Аңызкубар шәпаза,
 Икыдхаеенит зынза.
 Абас еипъш бүбуала
 Апъшаңы зхалаэ
 Изыхъя рыздыруам,
 Итсаауан, игурымуан:
 «Изкыда, изыштыда,
 Избада, изаҳада,
 Мөгада-шытада,
 Иаңызда, изыштыда?»

Абас ишгуатеиуаз,
 Ирымбазакуа аиуа,
 Апъшаңы нытабга,
 Ашамтаз инытабеит,
 Икаччаз амра,
 Агурбъя-ачча
 Аңызкухәхә икапъхон,
 Аңыпхъ канапъсон!

АРБАБЬ

Алаку

Шыбыжъонын. Рୋатан ацэа
Абартцаф ииан алакуа.
Абгахуцы мцахукацэа
Иаавтцит ақыдуахуа.

Апсы заны иааниуа-иааниуа,
Гүшьаала иргыло ашьапкуа,
Инарылаңышит еивафуа,
Ашта иңаз акуткуа.

Абгахуцы анакъата,
Абар, абар иғалеит.
Рбасть хучык ашьац татаф
Кашәарах хучык абеит.

Уи шабаз ағызцэа ирамхээ,
Идэйкулеит иткъаны,
Арбасть хуч аинка мцабзха,
Ишнеиуаз аандахъ еиханы,

Бла цеңцеңк инхыпъшылай,
Иаангылт ишанханы.
Абгахуң уақа игылан,
Игылан аөйрхианы...

Аөазнымкылт Арбаң уаҳа,
Ее, ажәға тұқыент.
Абгахуңы асаса араҳан,
Ишенибгаз инағапқеит...

* * *

Аамта цион, ицион иқүхан,
Ицион хүч-хучы.
Амгуа иацло, адәү иқүхан,
Иқан абгахуңы.

Амыжда ағызцәа ирылкыны,
Амфахуаста ианнны,
Амлашыра акышә иқүкны,
Ишненуаз өнек зны:

Какыу-какыу, какыу-какыухәа,
Бжык алымча интаст,
Азныказ уи закуу ҳәа
Азымдырит зынзаск.

Абла цеңцеңт, абла қуазхеит,
Иттархеит ашьамхы,

Алымча ифахеит, икъацхеит,
Еикуччеит апъсахы.

БАШКИРСКАЯ
Национальная библиотека

Инталеит уака ахшыра,
Изагу-загууа итцаауа:
«Рбасть бжьума, абнаршэыра
Илыфны исахая?!»

Арбасть фапъхъя абжы гахит,
Абжы хуаеуп омашэа.
Абгахучы агу иабахит,
Иаарласны иакрашэа.

Цъара илхо ажэыртра,
Цъара илхо афаса,
Цъара итысуа ашэыртра,
Ишнеиуаз иёкъаса,

Гуашэк инадгылт, ахыр-сырхэа,
Аматцуар ыцэам иказза.
Ифатцибаркъан ашыр-сырхэа,
Инашьталт иңхатца.

Абна иасит, абна илхеит,
Рыбжы цэгъахеит үүюашэа.
Абгахучы фра идмыръеит,
Иргеит еимеыжэжэа.

Абгахучы амгуа интыпъан,
Рбасть назак еикуапъхо,

Аматцуарқуа салам ыңған
Раңхъя икапъеит иеырбо!

Амтәйжәфакуа адық-дықхәа
Иаршәшәеит, иарқацеит.
Ахырыкүкны аки-кихәа
Аңытра танатцеит.

«Абар ассир, уара уабақаз?»
Ирызъашьомызд алакуа,
«Сара сакум, шәа шәабақаз,
Санагауаз сеймлагуа?»

Инықупъало-иаакупъало,
Атыхуа шытасуа, еилыхха,
Аматцуарқуа аштыапъало,
Арбасть талон амзырха.

СМЕЛИ, СААТИ, УРТ РЫПЬСААТЭИ

Шәаҳәабжыла
Рыгукуа шъаатәи,
Смели, Саати,
Урт рыпьсаатәи!
Амға иқуул,
Ицоит цъара,
Иаңуп
Амра рхаччара.
Үахык еиции,
Еиқулацәами,
Раб азә иами,
Ран азә лами!
Ргаракуа еиқулацәами,
Изығнагылаз
Уадак ами!
Арт амырцәоз:
Шышын-нани.
Арт анәыхоз,
Раби рани
Амтәйжәфа роуан,
Пұрран.

Дара рзықәан
Ааңыран.
Аамта цион.
Аишьцәа гардит.
Аишьцәа азымкит
Уадеи бартдеи.
Ибажәгуаламуа
Адәы инықулент.
Ара еизеит
Рұғызей рықулен.
Еиқұпъеит, икаибажыт
Атаз-чазхәа,
Зәыр дыжәбама
Арт ырыңыз ҳәа?
Апъхзы рылтит,
Апъхзы рәашит.
Адәы цәиркьеит,
Ашъаң дырөйт.
Аштагъ рзымхеит
Арт арақа,
Амға ианылент
Апыққаңәа.
Аңыққа реиңш,
Еивас ицоит
Ицоит, ицоит,
Зегыы ирыхъзорит.
Зһашала
Ал иаңысит,
Жәаба-жәаба

Шыкуса иртысит.
 Ихъың-хъыңза,
 Ибубуаны,
 Иурцәабуап сивакны.
 Ашкол итоуп,
 Хѣа-хѣа
 Сынтаа ирылгент,
 Аха ишѣа!
 Уажѣы
 Абар,
 Апѣхын иаужьуп.
 Ахра иаශоуп
 Зынза иаужьны.
 Хара ицарапаз
 Рымацара,
 Рымфаныфа, реидара
 Наразқунтца
 Еилыхха,
 Иахъа итытит
 Амзырха.
 Шәахәабжыла
 Ргукуа шѣатәи
 Смели, Саати,
 Урт рыпсаатәи!
 Амға икууп,
 Ицоит цъара,
 Иаශуп
 Амра рхацчара.
 Цъара ицоит ба?

Цьара ҳхэоу?
Иҳамдыруен
Рхы ахъхоу.
Азаудахъ
Абү ахъырх'я,
Ақыд дукуа
Ахъеиғырх'я.
Амға икууп
Арт шыапыла.
Инатәа-аатәоит,
Хуцы-хуҹла,
Зегъ гуартоит:
Кудры азмыжъкуа,
Кудры апъағкуа
Ак нмыжъкуа,
Цьара ибәартцоит
Ахаҳә ҝуазкуа,
Лбаа иҭаҳарц
Үаҝа атазҳәа.
Рлымҳа дыртрит
Кудры абжъала,
Кудры ахыръша
Арт арчалан,
Арт аркаран
Зыҝалашам.
Аха насгы,
Аеак ҳхәашан.
Аеак ҳхәашан
Зынза иөышу,

Иарбан пъсаатәу
 Арт ирыцу?
 Уи ҳәыхәуп,
 Ашца пашәуп,
 «Атынчра» ахъзуп,
 Атынчра иаңашәуп.
 Ираазамтоуп
 Смели Саати.
 Уи иаңызго
 Заку пъсаатәи?
 Ихырхышам
 Рыбла ихызар,
 Рыкуағ идырцәоит,
 Иатахызар,
 Иазеиғыршоит рәатца.
 Еицирфауент ихааза.
 Дара ахъцо
 Иаргыры шыттоуп,
 Иаңеилагом ымға, шытта.
 Ақуа леиуаз,
 Ишуаз амра,
 Мтәыжәфала
 Иауент ҳаргъра.
 Цхаражәхәара
 Ирызциоит иахан,
 Иахъзымаауда
 Уахык-фаха.
 Цъарантә иаар
 Уи гукны,

Рыжэфа икутәонт
 Иңыр-пъирны.
 Уажегы ирышун
 Арт ахъзо.
 Зны ирағасуа,
 Зны ирыхъзо.
 Ажәфан иалоуп,
 Апъта еимдо.
 Зныхгы раңхъя
 Исаини итәо,
 Иднардыруеит
 Арт ара,
 Ишырцәымцаз
 Нақ хара.
 Шәаҳәабжыла
 Рыгукуа шъатәи
 Смели, Саати,
 Урт рыпсаатәи!
 Амфа икууп,
 Ицоит цьара,
 Иағуп
 Амра рхаччара.
 Раатәа хүчкуа
 Рыжэфа икыдуп.
 Анықуара —
 Акыр ридуп.
 Иныцаркшоит рлабакуа,
 Амца хутқьюит
 Еибак'уа.

Бжеиҳан изго
Мфахуастоуп,
Бжеиҳан рышты
Бжъаззоуп.
Рылаңш агоит акатәара.
Ирымбазакуа
Ашыац иатәара
Инылагылоит,
Нас адәы
Икулан ицоит
Рхы-ргу тәзы.
Ақуара икуло,
Абна илкъю,
Кудры рыщуп
Игурбъя-гурбъо.
Смели Саати
Шнейц инеиуент,
Ирхыкны
Ажәфан уаркалениуент.
Цьара илбаант,
Цьара ихалт.
Хара инрыжыит:
Дал, Цабал.
Хара инрыжыит
Багада ацха.
Кудры апъшаҳәа,
Кудры арха
Ианыңшылоит игурбъатәа.
Кудры неиуент

Итыңды аңа.
 Кудры ақутәэ
 Азыңбара
 Ирыненит гуатдаңара.
 Аха ирит
 Смели Саати,
 Смели, Саати,
 Урт рыпсаатәи!
 Иахынырыз дғылбжъахароуп,
 Дғыл иатәароуп,
 Дғыл құштароуп.
 Рымғаныфа цәйрыргароуп,
 Инатәароуп, акрырфароуп.
 Урт абастәкъя қатданы,
 Амға иқулейт ицдакны.
 Иқамлароуп арт ирцәыхулан,
 Уажә инеиуеит
 Ақуара иқулан.
 Хаҳәи шыңтәеи еимырпуа,
 Рыштың аңсльымз иантаяуа.
 Кудры арақа
 Аңаңазаап.
 Амтәйжәғақуа аанартзазаап,
 Дәышкуаңызны агушты
 Арт рәапхъя ианаты,
 Ргуаштыңәо պхъаңара,
 Инеиуан
 Иқулан ақуара,
 Ус ҳайрпланк рхыпъраант,

Аха ишнеиуаз
Лада инааит.
Нас инталеит
Нақ хланцы.
Бабышь иаштаө
Итәарацы.
Уи зыръыруа афырхатса
Датсаөырбоит
Ажәған атса.
Иташтыуеит
Смели, Саати,
Смели, Саати,
Урт рыпъсаатәи.
Рыхкуа раҳан
Уахъ апъшра
Иаөуп.
Изыпъшуам рызхара.
Ашъха ирхыкны
Пүстхәак цырцырит,
Инаштыарххны
Уа игургурит.
Адыд шзахуоз
Нақ ибналеит,
Ажәған аткар иадырбалеит
Ацәақуа абҗа хуахуаза,
Ашъха акалтаө илақуҙан
Кудры ажәуан
Аргама иңәыртى,
Иатахызшәа иңанаңцәырт.

Ацәақуа
Иажэыр, ҳәә ишәаны,
Арахъ иаауазшәа,
Рыбжы митәны,
Рәаархеит ацәкур҆якүа,
Апъафкуа ирысны ирыбгауа.
Кудры ссируп,
Кудры шъахууп!
Хашъха рәашкуа
Иара раҳыуп.
Агу чкуноуп,
Ипъацьпъацьуеит.
Абаху дукуа
Еиәнажъуеит.
Акрахытцуеит,
Иамоуп акура.
Уажэыгъ ихәынчам,
Иаәам абура.
Макъаназ иаагам анапаәы,
Еипъшуп
Ирымбжъац аәы,
Аха аамта
Бжъакука ицашам.
Амшкуеи асааткуеи
Мөасуам баша.
Мачк,
мацк,
мацк ҳаапъышыпи,
Знык ирхәынчар

Егри Бзыпъи,
 Кудры нрыжьшам,
 Ахакуачран.
 Кудры ыкоуп
 Икакачран.
 Афымца станциа еилыцъю.
 Шыжътэи амреиңш икаччо,
 Сара избоит,
 Избоит абар,
 Ацыпъхъ шалцуга
 Кудры ацэыкубар.

Аеныштыбжъон,
 Ас иахъада,
 Кудры хытцуа збахъада?!

Кудры,
 Кудры ажэфа тѣкама, —
 Смели Саати аршәаѣкама?
 Акутәакуа ирыбжъацалан,
 Акутәакуа неимагалан,
 Рхы иамырхуа
 Цьара акала,
 Наѣк ирылгарц
 Арт иахъала,
 Иашътоуп акуу
 Нас иара,
 Зынза иахалан азаара!
 Мап,

Еитасуам аръар ргу...
Кудры жэылоит
Еимацэкуку.
Смели Саати
Ргу реанылеит.
Еикүззырғуа
Зны иаатғылеит.
Аа, ирбоит
Азы ишацлаз,
Ишаанаго ақды, атла,
Азы ишатәахыз ахъұураз,
Шытә ирдүрит шыңғараз.
Уағпсы дықам
Рааигуа-сигуа,
Кудры ааиуеит
Еилашығқ'уа,
Иқартқазеи рхапъсыра,
Нырцә ирбом нхара-нтырак.
Рхәыхә акун
Агу тынчым,
Рхәыхә иабоит
Акгы шрымчым.
Нырцәқа ирырц
Арт ара,
Иғуа ишавоу ақуара,
Азы иацлоит,
Ақуара нағхонит.
Зынза иацлар,
Нас уи акухонит.

Смели Саати,
 Шыңкуң иагар,
 Уағы ибашам рхабар.
 Аха ишәама
 Смели, Саати,
 Смели, Саати,
 Уртрыңсаатәй?
 Ишәаз
 Игага дахъашоит,
 Атла далъоит,
 Дхуаш-хуашоит.
 Ацха дзықусуам,
 Дыхбыкъеит.
 Дхәаҳәик'еит,
 Деиланак'еит,
 Ашәартә,
 Ашәартә
 Амбатә амөхак,
 Игурымуа,
 Аууы амшха,
 Абан иааниеит
 Азы ихыхухуала,
 Смели Саати
 Аршәарц җүбуала.
 Аха блакы ҳәа
 Иңадырпъшиит,
 Изәақурылеит, ихуаеит.
 Уаҳа иамоузо
 Уи гуабырак,

Нақ нацент
Азы абыра.
Уеизгы ашәарта
Мцент иниас.
Ихышхытқәонт
Кудры азиас.
Ақутқәа дукуа
Арақа еималарц.
Ацәгъя мғасуам
Аламала.
Ацәгъя, ацәгъя
Пұхататәуп,
Ирырхатәуп,
Агу тұқатәуп.
Смели Саати
Зынза ианшы,
Ашәара абла
Иантаңшы,
Уаҳа иқамтца бжаждыарак,
Инеидтәалан
Уа ұзара,
Шәқу бұбынк аарғын хаха,
Инылархәеит ацаха.
Рұыххә иадырт
Уи змааназ,
Инықуырт амаху изыкутәаз,
Раңхъа инатәеит
Ипъир-пъирны,
Амтәыжәфакуа аапъирты.

«Уца, ахәыхә,
 Ха ҳзымпъсах'уа,
 Уца ағныға,
 Уца ушзахуо.
 Упъры,
 Иумун ағны умнеикуа,
 Ҳзықушәаз раҳәа
 Ҳғызыцәа-ђьеғкуа.
 Ҳзықушәаз раҳәа
 Ҳаби-ҳани.
 Уаға ирәыха
 Гуарпъи хани.
 Упъры,

упъры,
 упъры,
 упъры!

Ацәгъа нахұмығзан Кудры...»
 Абас рхәазшәа
 Алымха, интасит,
 Зных мтәыжәфала
 Азы интасит,
 Нас иналапкейт
 Ажәфан, ажәфан,
 Иңирцыруа агушта ажәфа.
 Ицоит, ицоит.
 Цьара итғылом.
 Ашәара амоуп
 Агу ҭагылом.
 Ма ипъсыроуп,

Ма инхароуг,
 Ма ағызцәа
 Еиқұнархароуп.
 Аңәа иалалт
 Амч иңдиоу,
 Үңстхәазаит, үңазаит
 Зегъ мчыдоуп.
 Ирзынкылом уа наңылан,
 Ирзынкылом уа гушпәла.
 Аҳәыхә үңыруеит,
 Иңыруеит хаха,
 Тәка иабоит,
 Иабоит тәка,
 Кудры,
 Амтәыжәфакуа аантхәа,
 Ишаханарпәаз аңшахәа.

* * *

Еилабыңуеит
 Кудры ахықуан.
 Еилабыңуеит,
 Ааи,
 Имцимкуан.
 Смели Саати
 Үңшуп, иңшы.
 Ишықаң икоуп
 Кудры ахаөы.
 Ибзиан
 Азы аатыкукуар,

Иқамларгы азэы ихабар,
 Иуадағмыздың зында.
 Аха, сиң!
 Иатқақ жжаңа
 Ағаанахазшәа,
 Лашарак хара
 Иацло, иацло
 Иағын аара.
 Рацәакгы мәдит.
 Кудры рзызо,
 Агууга ахга,
 Абжы рдузо,
 Вертолиотк аархалеңт уа,
 Игъежы-гъежьюа, ипъшаауа.
 — Иубома, Смел,
 — Иубома, Саат,
 Иахзаанагаз ҳа ҳаңсаатә!
 Арт ирпъшаауа
 Ҳа ҳауп, ҳара! —
 Аиштәа еимарк'уан ахәара.
 Кудры гурымуан,
 Кудры гәасуан,
 Еипъхейбатда
 Ацәкурпәа мәасуан.
 Атқи иалан,
 Игуатеиуан.
 Атқи лашьцан,
 Ипеипеиуан.
 Утахызар упъшы,
 Упъшы,

Убла ихкыла
 Атәйршы...
 Иреицә-реиҳал
 Ак убашам.
 Нас авертолиот
 Ус баша,
 Ипъшаауама?
 Иаба, иаба,
 Иахъақунакра атәара?
 Авертолиот ағын агургурра,
 — Ирытатәуп арт адирра,
 Ҳа ҳахықоу,
 Аха изла? —
 Смел даацәажәеит
 Дыцдак'уа:
 — Иухаштма,
 Ихамоуп ҳарт абар,
 Рұзыба итартдо афанарап! —
 Җаңт дгурбъо
 Үақа Саат,
 Саат дағызоуп
 Зынза асаат.
 Рфанарап аблар
 Әдә ирханы,
 Идырөйжит иаарбұуаны.
 Афанарап каххаа
 Иаалашеит,
 Алашыңара ааифнажәеит.
 Уи гуендеит
 Ипъируа ирхаз,

Авертолиот
Зназы иаагазеаст.
Нас инакууя,
инакууя,
инакууя,

Кудры азиас
Агу тъяуа,
Итәеит,
Итәатцәкьеит нахъахутаз.

Лассы ишътнахит
Ипъшны итәаз.
Урт шабаз
Рхәыхә гукны,
Рыжәфа иқутәеит
Ипъир-пъирны.
Кудры гурымуан,
Кудры гәасуан.

Енпхеибатца
Ацәкурпә мәасуан.

Аха ирылымшеит
Арт акы.

Авертолиот
Кудры абжы хуаены,
Ицион, ицион,

икуха ицион.

Арадио ашәакуа аанагон.
Шәахәабжыла
Рыгукуа шпәтәи,
Смели, Саати,
Урт рыпъсаатәи!

A M P A A I D X A

АМРА АПӘХА

Алаку-поема

Абри лакун, ирхәон еидтәалан,
Абри лакун ааигуга зны.
Абри ахълакуз са сгу иалан,
Савсуан алакура иахыркъаны.

Аха иахъа аамта еиңасит,
Слаку иамазаап апъсынтыры.
Тәфантәзықа ажәған иасит,
Иахуартада ианыпъры.

Еышәала еимнадоит ажәған таула,
Иаңрыддуеит ацыпъхъ, ашәахуа,
Ишәты-какацуа сара стәыла
Уи еигүрәйт бубуа.

Сара смацын ари ансақаз,
Уижъен ашықусқуа еилашит.
Иканажызышәа аңәа жәпа иахаз,
Слаку гулшәеит, икачко иааңшит.

Баша ҳәамтам, зынза илакум,
Саръхашьашам аказы.

Иансаҳазгы ҳатыр ду сзакун,
Иахъа исзалх'үам са сыпъсы.

I •

Ачуан чышә
итцахфазшәа адунеи,

Алашьцара рхатәан
гей-шъхеи.

Ачуан азганк
дфахазшәа азә днеи,

Мрагылара
тлашааит, икеикеит.

Ус, алашьцара
кынтыжәтас ипъиттеит,

Ишәаңырхәаңуа
акукумдраң иғәатәеит.

Аха убраңагъ
тың амоуит, абааңыс,

Нак иныңабеит,
иахыңзейт аңыс.

Рхаңы ааңшит
амфакуа, адәкуа,

Оңхъа инеиңаңшит
анаара, ахукуа.

Абна рәыхауа,
пъсаатәкуак чырчырт,

Аҳауа ргу иахуазшәа:

«уф, шыр-шыр!»
 Азыжъ ихыттыз ахылғ
 амаху наәхәйт,
 Азыжъ акун, ата
 казказуа наапъши.
 Игурбъахуны, илахөыхны
 амш фагылт,
 Нас дарбану
 амш агу тазыреыл?
 Итцуазеи иөыхеижътеи
 Ах нахтынра,
 Атәцәа гылан
 наәуижътеи акрура.
 Ах мыжда итынчра
 еилагар хәа ишәон,
 Лак иатцақьомызд,
 ацағ-бжы рчаңшыон.

 Асофағ дыщәан
 ах ихата,
 Ииарта дылажын,
 ее, деимыртаға.
 Ашәах иөытчаын,
 изыткан ишша,
 Ихаңыцқуа их'уазшәа
 иритцон ағға.
 Дыкърым-өрымуан,
 уажәы-уажә ибың'уан ицәа.
 Дөыхамашь хәа
 лассы-ласс наапъшуан итәцәа.

Үс, амра абз аатнахит
абаху аханы,
Цыкүреи рыщәа иапъсағъеит
ацыпъхъ өырпны.
Цыпъхъкуак ахәитцәхәа
ах инеиәапъсеит,
Иаадырцырцырит
уй ихаәи ипъатеи.
Дышхырцәањхан дфатцъеит,
ибла хтит,
Атәцәа рҳаны реыртәахт,
ашта ҭацәит.
— Сырөыхара згуабыда? —
абғыз еиپъш дхуаант.
Иабџар ахчы иатцәаан
атра итиргәраант.
Даанаңшы-аапъшиит
ихалан азаара,
Амра ачыдахаз
имбейт дзеихсра.
— Уара уоума,
сырөыхара згуабызы? —
Амра дақумакаруа,
иатауа лахъы,
Иабџар нақуикит,
атцықхәа дхыст,
Ахысыбжъ гугуаза
ашта интыст.
Атәцәа ари гуазтаз

изызейт, ишәеит,
 Цъоук аргуаазеит,
 рыпъсахы Ѣнажәеит.
 Абрицәкъа хартомызт,
 ирбаргъы Ѣхыз.
 Агуаў ирылаз
 зиаск еипъш ихытт.
 Ихуашьза ирыталан
 и҆еипъеиуа ихнатеит,
 Аха ргуаў атра
 Ѣжәаны ҳәа җамлазеит.
 Аатра нахъаваз
 нааврыхәәан рыхкуа,
 Илбаардон ицәышхоз
 амра ашәахуа.
 Ах ииуз жәабжъ дуны
 атәыла инахыст,
 Игуаў змаз
 ргуаў иацнатеит, иарәыт.
 Аха азәы изымгуаўт
 уи нахъырхура,
 Соуп зхәашаз хатрак
 дызцәырымтит убра.
 Издыруада амра
 ахы зыхнаркъаз,
 Аеыпъхъак'уа инаөалеит
 ажәфан аәакъа.
 Уи нахыс уафы имбейт
 уи ахабар,

Ажәлар рыбла траа
 ипъшуан ес-шар,
 Аха амра атыңан
 уа ихшәаза,
 Үстәдәк ааңыртцуан
 алахъ еикуңа.
 Уажәраңзагъ ишимуаз
 аблы иңаңын,
 Ах мыжда ижәлар
 дрылгейт атыхутәаны...
 Аамта лахышәашәхә
 иқұха ицауан.
 Нартаа рымца атазшәа,
 гуаңк еилашуан...
 Изыңшын ахатса,
 иазыңшын ибжы,
 Атәыла иахызцашаз
 иахаңаз ашәшы.
 Аха уи дықамызды,
 дырбомызды ааңгуа,
 Аамта цон
 ауардын еиңш иөүеуа.
 Ахъта ағаанахеит,
 итцааит еиқужәаны.
 Азиас инакылт,
 изымтцысуа ихужәаны.
 Амшын шыгурымуаз
 ипъахны иәанахәеит,
 Асы канажъзеит,

адгыл ҭанаҳәеит.
 Аурт атра итыцит,
 мбатә қанатцеит.
 Ашәаъыцъап
 раан ишъданатцеит;
 Уажәы-уажә ласбатас
 итәаауан иара,
 Ах мыжда ашьапы
 даңрагылазшәа убра.
 Пысы зхаз гуақ'уан,
 иағымзи антәара,
 Ажәлар аргама
 ирыдгылт ахтәара.
 Рыбағ хаххала
 ирбон ауаа пысны,
 Дықамызт ипхъазкшаз
 знапы нагәаны.
 Ағиңқуа рышә акит,
 итацәйт ағната,
 Уахыпшлакгы:
 ақъапұта, ақъапұта.
 Абгакуа шыбыжъон
 амфаे еизаны,
 Иууан, итәыуон
 рыбжъкуа цазаны...
 Аамта кыр цеит,
 дықузааит ах ихата,
 Аха азәгъы ибомызт
 агуақра атыхутәа.

Амшкуа лахъышәашәхә
 ищац ицауан,
 Нартаа рымца атазшәа,
 гуаўк еилашуан.
 Ажәлар ყышын,
 ирылшон аўшра,
 Ирдыруан бзиарак
 шықаз хара.
 Ркуиц мыркъата,
 идырцәомызт рхуштаара.
 Алфатә рыгрыжкуамызт
 пархнышьна, рлабура.
 Ажәлар моу,
 аўтмагъ изыннакуҳьеит матәык,
 Икалоzма ргуаќра
 нахылымцырц мчык!
 Игужәажәо ишеилаз
 ираҳайт шыжкык:
 — Амра, амра! — ҳәа
 цкунак ибжы.
 Зегъ еилағынтит,
 зегъ еилағфит,
 Рыблакуа гуаќ'уа
 жәфанахъ ипъшиit.
 Аха амра атышан
 ყстхәак хшәааза,
 Ажәфан иалан
 алахъ еикутса.
 «Дызуста, дабаќоу

ха ҳазжъа,
Хгу иану ахура

зырмжкыжък зынза?» —
Еизтаауан уақа

рұсахы пәжәауа,
Җкунак дхәытәыхәытәуа

дцәыртит убра:
— Сара исыхъзуп Ахра,

са синт иаха,
Сара истахызуп аңстазара,

аха...

Иабақоу амра,
иабақоу ашәахуа,

Мрада, шәахуада
дарбан изынхауа?

Шәыжәфахыр хъыдышьш
шәеицьыпъны, шәлахәны,

Шәа шәызтәоузей,
шәәи-шәнапи еикүтданы?» —

Аръыс даазлагылаз
гачамкит, ишанхеит.

Аргамаду ирбаз
шанас ирпхъазеит.

Аха дмыргуақкуа,
аръыс днартәаны,
Иархәеит, еита иархәеит
иқалаз хтны.

— Са скоит амрахъ,
аңхара аазгоит сара. —

— Уцоит, аха
изылшода угара? ---

— Сыжэлар, сыжэлар,
уй азы шэымгурған,
Итажжэаран иқам
шэара шэытэфэн,
Шэа шэгу сымазар,
исымазар шэылша,
Исылымшо арбан,
ажэфэн аасырхэып,
Ацыпъхъ аазгап,
абрақа икасырхэхэып!

* * *

Ицеит бжь-мшы,
ицеит бжь-тхы,
Ахра, дағызаха
иңкъаз ахы,
Дныхэа-дныпъханы,
зегъ рыла дырхианы,
Амфа дыкуртцеит
ижэлар еизаны.
Амфа хара илахъ
еикунатцама ма,
Дыфрангъха, дыщхафыруа,
далашан уама.
Амца дакуутцар,
дыжамызт дбылраны,

Азы далахар,
иалшомызд ижәраны.
Итептүпш еитахәатәйн,
ихаан илакта,
Аназа-ааза ззырхәоз
иакун шьта.
Икумжәы, икаба,
ихылпъарч, ихтырпъа,
Мыщху инаалон,
еихатыруан изара-па,
Дцауа, дцауа,
даара кыр днасқьеит,
Цьара даатғылеит,
цьара дыпъхьеит.
Афхаакуа дрыбжыист,
дыртысит апъстакуа.
Арфаш дырт,
идыеело ацәкурпъакуа.
Ашъха акүцә дхашылон,
дағысны аәақъа,
Ажәфанахъ дхалазарц
иңахымзи цәгъа.
Ибағ ицәиласха
ахракуа еимиркьеит,
Ус ақуапъа-өапъа
иштахъка иаанхеит.

Иаацэылашент.

Апъсаа рыбла дыркучит.
Здук ахыкуан Ахра

длахчыхза даапъшит.
Икуша-мыкуша цэхэыран,
ссиришэа ибент.

Акаршэра дныкупъшит,
лапъшила деимдеит.

Ашацахэа ддэыкулеит,
ддэыкулеит пъхъака,
Игуаххэара иаңыкъян
инеиуан хаха.

Сиши!

Акаршэра ахынцэоз аханы,
Амра фатхахеит
абла тыпъханы,
Ацыпъхъкуа пъхеибарс
Ахра иааничаццент,
Уажэада уи зымбацыз
аръыс дшанхеит.

Аха иаразнак
еилыст игуатцэа.

— Амра! Амра! —
ддэыкулеит дгурбъатцэа,
Дылыылозшэа иан.
харантэ даауаны,
Игу иабент

уи ықазшәа иаагуаны;

Ипъхыз иалаз

ахъцәыртыз лабәаба,

Еиҳау насыпъ дақумшәац,

нас ишъя!

Гуалак анибаалом

Амра ахаөы.

Икуалкуацьоит,

икуалкуацьоит, шәазыпъышы!

— Амра! Амра! —

инапқуа рхао дгурбъатәа,

Ахра днеиуент,

днеиуент дығъясаса.

Ус, дааипъилоит

тахмадак дыбубуаны,

Ахра даатғылеит,

дхырхуент длақузаны.

— Арпъыс, ухы абаҳоу,

бзиароума уаазца,

Унапқуа рхао,

уабацои үекынта? —

Дтсаант атахмада,

деіпъшха абақа,

Ижакъа быбшза

инахысузан имақа.

Ахра иблакуа

ачча нархыхәхәылт,

Ииуа иәамшәо

хуцрак дааннакылт.

*

* *

Иаацэылашент.

Апъсаа рыбла дыркучит.
Здук ахыкуан Ахра

длахъыхза даацьши.
Икуша-мыкуша цэхэыран,
ссиришэа ибейт.

Акаршэра дныкупъши.
лапъшила деимдеит.

Ашацахэа ддэыкулеит,
ддэыкулеит пъхъяка,
Игуахэара иацъыкъан
инеиуан хаха.

Сиши!

Акаршэра ахынцэоз аханы,
Амра фатхахеит

абла тыпъханы,
Ацыпъхъкуа пъхеибарс

Ахра иааиццент,
Уажэада уи зымбацыз
арпъис дшанхеит.

Аха иаразнак
еилыст игуатцэа.

— Амра! Амра! —

ддэыкулеит дгурбъатцэа,
Дылцылозшэа иан,

харантэ даауаны,
Игу иабеит

уи ықазшәа иааигуаны;
 Ипхыз иалаз
 ахъцәыртыз лабәаба,
 Еиҳау насыръ дақумшәац,
 нас ишъя!
 Гуалак анибаалом
 Амра ахаңы.
 Икуалкуацьоит,
 икуалкуацьоит, шәазыръышы!
 — Амра! Амра! —
 инапқуа рхао дгурбъатәа,
 Ахра днеиует,
 днеиует дыръясаса.
 Ус, дааипъилоит
 таҳмадак дыбубуаны,
 Ахра даатғылеит,
 дхырхуеит длақузаны.
 — Аръыс, ухы абаҳоу,
 бзиароума уаазца,
 Унапқуа рхао,
 уабацои уекынта? —
 Дааант атаҳмада,
 деңпъшха абақа,
 Ижакъа бышза
 инахысуан имақа.
 Ахра иблакуа
 ачча нархықәхәылт,
 Ииуа иәамшәо
 хуцрак дааннакылт.

Амра шапшапуан,
акаршера тақа иныжъ^{ЖАРЫСЫЛ},
Уи чон, ишычко еиңш^{ЗАДАЧА} амытцыць.
Ахра дазыгушуан,
изымбо игуазхара,
Нас дналагеит
— дзыштыз азбаху ахәара.
Атахмада дхуцуа,
— өааит атыхутәаны:
— Хатала сухуартә
салақам акғы,
Амала, иудыруаз
унаскъар таку,
Дынхонт-дынтыеит
акаршера-уафы.
Иуахъад қызықызуа
адәәөи ихәуеит,
Амфаө узрылсуам,
умфа ршәаҳауеит.
Убра ирылоуп өы-ссирк,
зынза атоуған,
Адғыл изықугылом,
ипъируеит бжеиҳан.
Азқуа қъақъазоуп,
иадшәалоит атәырбу,
Өыуафык абђа
иахимшыц итәбу.
Абұра аздыруам,

нахымсың ақамчы,
 Әуеағ дақутең
 иакүимырғаң ибжы.
 Зны-зынла ибжъазуеит,
 иниңашәкуа ицауеит,
 Ирхәоит, усқан ажәған
 икыдлан ихәуеит.
 Адыд, амаңыс
 итанаңалоит рұтра,
 Ақыф тызза,
 иаздырам нахъцара.
 Издыруеит, убри
 ушахынагзо угухутәй,
 Изтәу иустом ҳәа
 иауазеи ихәаратәй!
 Абура саркъалха
 иааган иуирк'үеит,
 — Иузаңаттар, иукуашьуп! — ҳәа
 даауғаңшүеит.
 Аха Қоюан амъын
 укунажъларц? Мап.
 Иаамгуреәан апъакуа
 жәғанахъ ицип...
 Аха, узырғы,
 абри амана аартны,
 Уара азәк иуасхәоит
 сыблейпіш ихтны.
 Удам-здам абри
 иасхәомызт өазәы,

Уара иуағызгар,
снарыштыум нарцэы...
Рыгукуа еизыбылуа
иньлатәеит ашъац,
Атаҳмада дналагеит
иидыруаз иҳәарц:
— Кубина ахыкуаे
анышэ иамоуп уи зхазаз,
Амза ангыло,
иршанхаган илашарц,
Уи ан нахагылан
итәйуюит маңа,
Алаңырз рәаштас
ицоит нақъаса.
Кубина хытны
иатәах'үеит ақуара,
Апъағ иагудлоит,
абжы цоит хара.
Үскан тынч
унадгылан уи аөы,
Абура ахоутсоит,
иааугоит унапаөы.
Нас иубаргузен,
иуқыуп ацаңха,
Үдәықула ушзахуо,
изтәу нахъ уенха,
Алаңырз баанза,
үтал имзырха.
Агуашәаे аръар
уғылоит еилыхха,

Иааумхны краңартсои,
 иаңартсоит аңыр,
 Нас еивагъежьны
 иакуртсоит акуадыр.
 Изкуа, атзы еиңш, иќяќаза
 акаршера-уафы
 Даацэйртны дуенгурбъоит,
 ирхатсоит угу.
 Дрыкуныхәоит уштра,
 уқулара, уа упашә,
 Иќяќаза иузаатырц
 ажәфан агуашә...
 Нас ухы уакуитуп,
 уеыжела, упры...
 Ушиашоу уазца
 Амра ҳаңсынтыры. —
 Ахра дфатцъеит
 иаңаз цышаны,
 Атахмада дааштихт
 абыс дшыданы.

* * *

Ицеит бжь-мшы,
 ицеит бжь-тхы,
 Дазцарц жәфан
 икыду альырбы,
 Дгылан Ахра,
 афыртын еиңш, деилыхха.
 Ижәлар, дманшәалахарц

иѣартцеит адоуха.

Уи акухеит,

адгыла є дыштьууаит

Тоуїан кыркырт,

агу Ѣшааит.

Ахуда ырлакъ инықупъшит

Кубина апъшахәа,

Адгыл абзиабара

агу интахәхәа,

Ахра даманы

ажәған нағалт,

Ашақу насит,

акъаф зынза италт.

Урт архынхәйрц

еимлагуа наанкыл,

Апъшатлаку

баагуаран ирөагылт.

Апътакуа

еивтцапапеит, еилачит,

Алакыца тархулакны

ажәған шәшьит.

Тоуїан аєырмитәны

аپъта архуашеит.

Адыд иатцаќыан,

наќ ипъханатцеит.

Амаңыс ыршаны

ахуда наханатцеит.

Усқан Ахра

деибакит зынза,

Иөы дақутәан
акуиц еипъш дхуажжаза
Ианаалашьцоз
ажәған дасит хагуха.
Иатцәакуак қыдшәан
иңалеит тақа,
Иатцәакуак дырхыст,
асаба рәартәаны,
Үрт ихеит назаза
ръштәху рхыгганы.
Итбухаа усқан
ианитказ ацәахәа,
Асар рымға ҳәа
иашьтами иахъя!
Ицеит бжь-мши,
ицепт бжь-тхы,
Амға хара
иңнамтәакуа игуахы,
Ахра даманы,
Тоуған уамаха,
Амра ашта
инқашылт хулбыхса.

II

Ибла ххит. Ахра,
издырам дахыныпъшра,
Иөы акун еишхныпъсылт,
иамам ёыртцысра.
Иадырсызшәа,

иазықатом неихыркуа.

Ипъхоит, ихумаруеит
аханқуа ршэахуа.
Игылоуп аханқуа
хъзыла икуабаны,
Аеарха аипъш,
ицарашиба иштыпърааны.

Ара амардуанқуа
бахук иақароуп.

Абартқуа енбызтаз
рацәа дуастоуп.

Асаркъакуа еилыңьцоит,
еиқүтәоит рыхъзы.

Апъенңырларшәкүа
алхыуп акуалзы.

Ахан хытәцарапуа
лашоит убас,

Уи еиңью лашара
Ахра имбац.

Рышпъкуа рғыланы
амзырха агуұаны,

Азыхъкуа ытқураауеит
ақубаркүа иртқыаны.

Урт еилаарцыруеит,
рыңқауа лашоит,

Ацәкубар идыршәуа
зымфа ихуашоит.

Амзырхаө ашыац
уархалтас ижәпоуп,

Азаза куицушәа,
икуенкуенуа икаъсоуп.
Имыцәазо мцабзха
ашәт ҆ырыптыреит,
Аҳауа қуандаза,
угу азнархәуент.
Ахра игу имъяны
икамхарыз затца,
Фаъхъа ахатара
абра ианаңахха,
Ахъышәтхәа дәйжәпъан
дынкаъеит таға.
Дфахан иркуадеит
Тоубан амгурха.
Игуабы-гуабыуа,
инаргыло ишьапы,
Иेыннеихеит, дыкүгылазшәа
Амра агушьы.
Акеф-акефхәа
абжбы гонт асаркъал,
Ихаацкуакуараза
асас игу италт.
Ахра даахуцт
ашта дахътоу:
Абракузаап иахъыкоу
цъанат ҳәа изыштыу!
Аха дзыкмазеи
сөйжәзызхрыз азәй?!

Мачкгы ихъаант

ианыпъшит ихаёы.
 Тоубан зызымк'уа
 аандаё иөахәаны,
 Ахан ахъ иёынеихеит
 игу рыбууаны.
 Игутакы дыштыых'уа
 мтәйыжәфара изнауан,
 Ахра дхалоит,
 даәлелит амардуан.
 Дхалон уи
 ёыц итказшәа ахунара.
 Дышнеиуаз, асофаё
 даатгылеит иара.
 Ахътәы скам леадцан
 Амра ан убра,
 Дтәан даҳкуажәха,
 лыхцәы неиуан асаара.
 Ахра илымшеит
 ибжы аткаара.
 Игу аазеит
 андук дибаз ақара.
 — Уа хулыбзиакуа! —
 ёаантит атыхутәаны.
 Амра ан
 днаихуапъшит дцьашьаны,
 Ахышәтхәа дфагылан,
 тыпъхатас дтарза,
 «Бзиала уаабеит!» — хәа
 днеипъылеит дразза.

Апъсшәа наиалхәеит
 блаала деимданы,
 Диацәажәо ләаалхеит,
 аръыс днаартәаны:
 Ихы-итыхуа,
 настыры арахь дзааи,
 Зегъ рыла дтылщаант,
 зегъы дрызщаант.
 Аръыс, иаштымлазо
 ажәа уаара,
 Апккахәа илеиҳәеит
 изыхъяз наара.
 Уи аштыахъ ўымтүа
 итәан ҳамтакы:
 — Уара аръыс,
 суазщаашан акы:
 Иухәаз саҳант, аха
 излагозеи угур? —
 Ахра игуаъыра
 иацлеит ақара:
 — Са саарыштыт ажәлар,
 иаңу антәара.
 Сыгурға бымгозар,
 тақа былбааъышы. —
 Ахра дааилыпъсаант,
 ицәажәон ихаңы:
 «Стәыла рыңда, стәыла
 изыкущааз,
 Са сухымзазакуа

уцәарцу заа,
 Ухъшәашәаза
 унхарцу назаза,
 Угу иқумтәарцу
 иқуандоу азаза?
 Ианызаан ицаарцу
 узтәу ажәлар,
 Рдаң гуакъакуа
 рнышәнап инамжәан?
 Изхәо дәмларцу
 рбызшәа ипъагъоу,
 Уафы имаҳарцу
 са сзынгъы игуакъоу?
 Аң дымшәаҳәарцу,
 дадтәалан агара,
 Стәыла, унхарцу
 ишүшәу аңғангара?»
 Абас дхүцуан,
 агуараҳәа деилашиит,
 Илхәарызыешь ҳәа
 ан дналәапъшиит.
 — Сыңкун уажә дықам,
 дәалом уаха,
 Уааизыпъышы шыжынза,
 ара упъхъа...
 Ашыжъ, ашацкыраз
 ибла тыпъхаауа,
 Асоф даакұгылоит,
 иөы-инапы ဇәзәауа.

Убаскан унаидгылан
 имхәакуа анс-арс,
 Иаахтны ирдыр
 иа ишқа уззааз. —
 Ахра, ан лажәакуа
 ихыреуан игурға,
 Ишихызы изгуамтакуа
 дынхъяпъшит зымға.
 Аханкуа рыбжъарахьшәа
 уадак лашазон,
 Ахышәаे нацәкъарақуак
 ашәахуа рылхураа ицион.
 Доупъшәылзу, ма дсаҳъазу
 анаңәкъара зтэйз? —
 Ирзеилмыргеит иблакуа
 апъшзара ихнакыз.

* * *

Шыыжын.

Аштае иғылахъан зегый:
 Сасгы, пъшәымагы,
 дугы, хүчгы,
 Аеыпъ-еыпъхәа
 ацыпъхъ аеыддуа,
 Асоф иқугылан
 Амра аеы зәзәауа.
 Ахра дгылан
 игутыха ҳәаны,

Ахәитәхәа икупъсон
ацыпъхъ өүпны.
Исаһарызейш ҳәа
ибла траа дышыпъшыз,
Иаацәажәеит Амра,
ағыззәзәара ишағыз:
— Сылашареи
сыпъхареи урызгушьны,
Утәылеи ужәлари
рзықәан иуҭахны,
Амфа хара уқухухуа
са сахъ уанаа,
Угухутәы уахысыгゾоит,
ирбааит ауаа!
Арпъыс, иудыруаз,
сылашараз құңатәуп,
Ахаан bla иамбаң
амч ртыйстәуп,
Уа утәыла, уа ужәлар
тамғыларц иакум...
Амала, спѣхазатә
иузлымхыр агугум!..
Сыңыпъхъ инатқак
ишиеншиена иртәны,
Утәылаөы инаганы
икупъса иќыаны.
Хътей-щаан рыбәа
ағеиҳәа ипътәап.
Хътей-щаан уинахыс,

утәылаө исасхап. —
 Аеып-аеыпъхәа
 ацыпъхъ аेылдуа,
 Асоф иқугылан
 Амра аеы үзәзәауа.
 Иштыңт Ахра игурбъара,
 зынза дыпърит.
 Амра ианаңәаз
 қайттарц дыщакит.
 Аха имариамзаап
 уй луада ағнаңшра,
 Лышқа анеира,
 ә-ажәак рұәара.
 Ахра, иааиғишон еипъш
 амардуан агута,
 Мңаны ижәылтәйт
 лыпъшшара, ллакта.
 Зны иақулkit
 итқагы құхьақа дыштны,
 Нас даайлгазарц
 дбылны-дцыңны.
 Аха игу еиңамсит
 Ахра аказы.
 Аиатәа реипъш иңырцыруа
 икүтәеит апъхзы.
 Ахуштаара дыгөхәазшәа,
 дқапъшшза деібакит,
 Ихаху, иңымшь
 тәниит, еикуаҳәит.

Иңсы аивгара
аруадафт атакар,
Аха дхъаҳэхъачама
Ахра мамзар!..
Дхалеит Ахра,
дхамлар имунт,
Амра аўха лышэгъы
ачараҳәа иаатит.
Ассир ләаپъхъа
зынза дшанхеит,
— Уа мшыбзия! — ҳәа
инапы неирххеит.

* * *

Ицеит бжь-мши,
ицеит бжь-тыхы,
Днакутәеит иеы,
изынкылом ахы.
Зегъ ргу дталан,
рхы-ргу қатданы,
Ажәфан дналалт
Ахра дытқаны.
Иахъа дыкоума
данцоз еипъш дзатәны?!
О, map, адунеи зегъ
иабон иаапъшны
Дигутлашо дшааигоз
Амра аўха,

Амра ахшара,
 Амра агуацаңха.
 Ан дрышъкланыхәон,
 инкажыны лкасы.
 Амра урт рымфа
 арлашон хазы.
 Аиатқәакуа ғызара
 рзыруан еисаны,
 Ирыштығылан, иривагылан
 ицон ирыхъзаны.
 Атаңаагаңә шахысуеиңш,
 ашта ңәхәдәнаны,
 Аиатқәа рышты
 жәфандан ианыртсон итәаңуаны.
 Ирымамыст ңырхага,
 амфа изкүз хъчан.
 Ахра итәылаңынза
 макъана кыр бжъян.
 Цъара дымфаҳытцыр,
 маңк ріңсы ршъауан,
 Аха ижәлар игутыхан,
 дыщак'уан.
 Игуръеи игурғеи еиңыхо
 игу итан,
 Игурға макъаназ
 хараза ихъантан.
 Азхыгееиңш,
 уи ихуцракуа лбаақъаны,
 Иаауан, иаауан,

итэйлахъ еиханы:
 Илаҳәны, еиңүйпәні,
 итэйла еимгуашәсі,
 Итацкумхама,
 апъсы тоумашь уажәсі?
 Итэйла иқүжью асы
 изыршкуакуо ахаेңа,
 Апъсы иқуршәу шъаршъафны
 ибарцу ара?
 Ижәлар игуақ'уа
 ипъшу зыбла ҭраа,
 Игурбъо ирзымхәарці:
 «Хацкун дахъаа!»
 Мап, устәекъа дгуб'уам,
 игубра лашоуп,
 Ихуцра аңура науижът,
 ишъапы наирбейт — чоу!
 Маңәйс лашаран
 итэйла ашта дтаңшит,
 Аеңа ахгейт атсаа,
 ишибоз, итаңеит.
 Ахра гуаныла
 дынөыжәпейт дласны,
 Үақа иғылан
 ижәлар еизаны.
 Ибжы нарықуиргейт:
 — шәымшәан, абаапъсы,
 Агуақра наххапъаз
 нахаххып апъсы!.. —

Амра аңха дивагылт
 дарбъажәған уа,
 Итәла дныкулеит
 әңзыңхъқуа Қыауа.
 Апъхара налалеит
 адгыл аңәа,
 Хътеи-щаан ирдырит
 ртыхуа шыңтәа.
 Азиасқуа ицәхъаз
 ргушта аныңхा,
 Ргушпъқуа ирфахан
 икупъсычхайт бубуа.
 Азыжъ аңсы талан
 аблә цеицент.
 Мыщху игурбъацәан
 алаабырз каңсейт.
 Апътакуа инарыттыччан
 иаапъшит блакы:
 — Амра! Амра! —
 рнапқуа рхао назгулы,
 Үсі зхаз зегъы
 иара ашқа еихеит,
 Амра урт иреигурбъан
 ргу интапъхеит...
 Аҳауа қуандахеит
 афө-хаа тысит,
 Ағхаақуа иртажъыз
 асыршәи ғасасит.
 Арғашқуа ицәрыргеит

ашәа ахапа,
 Ашәах рхачылент,
 иғәаст ацәкүр҆я.
 Атра итыпъраарц
 атахызшәа, амшын
 Амтәыжәфа шкуакуакуа
 рөкьара иаेын.
 Ашәаңыцъаңь рышлара
 цеит инарәаба,
 Амра анцәыртц,
 Амра ианаба,
 Ачцахәа амахуакуа
 илыргеит абъ-әа.
 Зегъ рыпъы ҭалеит,
 Амра анкаачча.
 Ахреи Амра апъхаи
 еивагыла ицион,
 Урт ирыштагылан
 адгыл иатцәахон.

Ицеит бжь-мши,
 ицеит бжь-тхы,
 Амра апъха
 далаачаңан игуахы,
 Дахгуаڭ'уа
 ипъсадгыл аbara,
 Шарпъазык Ахра
 дәыйжәтцит абра.

Аеыфхәа наирсызшәа
 иқуиргылт ишъапы,
 Ижәлар идиркит
 ицахәцаҳәо инапы.
 Еивагъежыны дәйжәырхт
 Амра апъха,
 Амра ахшара,
 Амра агуацаңха.
 Лыхцәы дашъаңауа,
 Әбаны иңаны,
 Акаlam азареиңш
 лұзара паны,
 Лцәа қумшәышәза,
 мыщку иңшқаны,
 Лыччаңш гуазырхаган,
 лхы-лөы гүкны,
 Зегъ рыла деңтахәатәны
 абра дырбейт,
 Адгыл дахықұгылаз,
 апъхара катәеит.
 Ахреи лареи
 еивагыла икон,
 Урт ирыштығылан
 адгыл иатәахон.
 Аапъынра наңауан
 изхажәшаз атра,
 Аапъынра иқанатсон,
 наргылон ахтынра...
 Ирхәоит убрижътеи

иаөүп ҳәа апъхара
Амра ссириха.

Аха зны-зынла иара
Апъхазатцә дыгухъааган

алахъ еиқунатцоит,
О, усқан апътакуа
ажәған тыркъоит.

Ирхәоит,
акүршфы анленуа ипъханы,
Икатәошәа

Амра замфа иахыкукууаны.
Иршәтъыган

иацъыхәо аәниара,
Амра убрижътей
ирықұпъхонт жәлара.

АЕПИЛОГ

Бжъ-мфак ахъеихагалоу,
Рыхкуа ахъпъытло бжъ-мфакы,
Быжъ-фык ахацәа еиланагалан,
Еимарк'уан-еиңарк'уан акы.

Ихыжжуан цоук ropyшьара,
Атыхуа пътәомызт рызтцаара:
— Амра апъха лашара
Дықатцәкъазма нас абра?

— Ҳаи, үзүштүр, уи башоуп, —
 Азэ даңын ахәара, —
 Дыжәбахъоума агура згаша
 Алаку, иңафсхью хара.

— Мап, уи цәажәара акум,
 Иаарымеикит даңаззы, —
 Уи дықан, уи лакум,
 Иалашәымтдан баша атәй...

Бжь-мфак ахьеихагалоу,
 Рыхкуа ахырьытло бжь-мфакы,
 Быжь-фык ахаңәа еиланагалан,
 Еимарк'уан-еиңарк'уан¹ акы.

О, урт иахъа иңазам,
 Уижътең итцуент мбатәы,
 Уажә изгыло иңазар,
 Ирауамызды еимактәы.

Ирбарын, сыйсадгыл сыйкухшаша,
 Зыпъшзара азбаху гауа,
 Амра апъха — аблы шаша
 Уашта дахътоу дышкырыуа.

Ааигуазами, хара ҳами,
 Уи дәзгалаз умзырха.
 Хара ҳзыңәан гуадурами,
 Иахъузырхәо — Амра апъха!

1960 ш.

АХҚУА

САРА САЖӘА

Адақъақуа

Аделегат иажәа	5
Са сгуръара	7
Ленин имашынала	9
Москва	11
Қырттэла уахъ	12
Апъсны қыша, Апъсынра!	15
Аера өңіц	17
Сара сажәа	20
Сыңсадғыл, Апъсны!	23
Лұзаатәи анхаңы	25
«Сылашара»	27
Амшқуа, шәара амшқуа	28
Аапъынра аауеит абрақа	30
Сахъақуак Абрыскыл иҳаңағы	32
Шақа ухараз	36
Стәоуп	38
Уақумгуұын	39
Аәара	40
Аарғара ҭакаруп	41
Азын ахулъяз	43
Ба ббағхатәра имышәо куицуп	44
Раңхъатәи стетрадқуа рқынты	46
Иңәажәоит амшын	48
Шыханықуа	49
Куплетқуак	50
Арғаш	54

САТИРАТЭ ЦЭАХЭАКУАК

Ихазы мацара	59
Атэыфакуа	61
Ацымшын еиңш жэацэак ахоуп	62
Өназацэык изауз ахра	64
Лшарак иаун	65
Жъыхутак мтдарсны	66
Аеар ныхэаяа	67
Аатдэак азна амц датдоуп	68
Ихъз сымхэози ожэ ара	69
Аашьара ҝуараҕумп	71

СМЕЛИ, СААТИ, УРТ РЫП҃СААТЭИ

Алашарбагақуа	73
Аԥша-акулағ	75
Арбајъ	87
Смели, Саати, уртрып҃саатэи	88

А М Р А А П ҃ Х А

Амра аԥха	109

ქ. ლომია
ლექციები და პოემები
(აფხაზურ ენაზე).

К. Ломиа
СТИХИ И ПОЭМЫ
(на абх. яз.)

Аредактор А. Цьонуа
Атехредактор М. Хахмигери
Акорректорцәа: Т. Папба,
Т. Ашхаруа

ЕИ00285. Аус адуларазы ирытоуп 1.11.1963 ш. Акъып.
анапы ацаауп 28.III.1963 ш. Ақъаад аф. 70 x 2¹/₃₂.
4,5 кыпъхь ббъыц ыкоуп. 4,14 атыжъратә хыпъхъазара.
ббъыц. Азаказ 558. Атираж 600. Аху 25 к.

3.6 | 42 383 42
383 42